

Laiškai *lietuviams*

ŠIAME NUMERYJE:

Pasaulio ir žmogaus kilmė

Mormonai

Dvasinis pradai meilėje

Ranka

Pasiryžimas viską nugali

Prasminga malda

Iš filmų pasaulio

1960 M. SAUSIO MĖN. (JANUARY) VOL. XI, NO. 1

TURINYS

Pasaulio ir žmogaus kilmė —	
K. Trimakas, S. J.	3
Prasminga malda — K. Š.	9
Dvasinis pradas meilėje —	
A. Grauslys	10
Ranka — M. Montessori	16
Pasiryžimas viską nugali —	
E. Šulaitis	21
Mormonai — J. Venckus, S. J.	23
Šv. Rašto prieštaravimai? —	
J. Vaišnys, S. J.	29
Iš filmų pasaulio —	
Dalė Koklytė	31

“Laiškai Lietuviams” — Tėvų Jėzuitų leidžiamas mėnesinis žurnalas.

Redaktorius—Juozas Vaišnys, S. J.

Admin. — Petras Kleinotas, S. J.

Redakcijos ir Administracijos adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago 36, Illinois. Tel. REpublic 7-8400.

Letters to Lithuanians. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 W. 56th Street, Chicago 36, Illinois. Tel. REpublic 7-8400. Yearly subscription three dollars. Single copy 30 cents. Entered as second class matter at the Post Office at Chicago, Ill. Additional office of mailing in Thompson, Conn.

Viršelis ir vinjetės A. Kurausko
Immaculata Press

Adomas Varnas

Marijos apsireiškimas Šiluvoje

Laiškai lietuviams

1960 SAUSIS
(JANUARY)
VOL. XI, NO. 1

VERSDAMI NAUJŲ METŲ LAPĄ, JAUČIAME SMALSUMĄ,
BET DRAUGE IR KAŽKOKIĄ PASLAPTINGĄ BAIMĘ.
ŽMOGUS GERAI ŽINO, KAS BUVO IR KAS PRAĖJO,
BET NIEKAD NEGALI ŽINOTI, KAS BUS IR ATEIS.
KIEKVIENĄ ŽINGSNĮ ŽENGIAME, SKATINAMI VILTIES,
KAD EINAME TIKRUOJU GYVENIMO LAIMĖS KELIU.
BET KARTAIS ŠIRDIS TAIP NERAMIAI PLAKA,
TAS ŽINGSNIS TOKS LĒTAS IR NEDRĄSUS,
NES NEŽINAI, KAS LAUKIA, NEŽINAI, KUR NUEISI,
NEŽINAI, KĄ GYVENIMO KELYJE SUTIKSI.
NEŽINAI, KĄ SUTIKSI IR SU KUO SKIRTIS TURĖSI.
NEŽINAI, AR SAUGIAI PASIEKSI GYVENIMO TIKSLĄ,
AR GAL PASIMESI NEŽINOMUOSE KLYSTKELIUOSE.
KELIONĖ TIK TADA YRA SAUGI, KAI TURI KOMPASĄ,
KAI ŽINAI TIKSLĄ, KAI VISUOMET ŠVIEČIA ŽVAIGZDĖ,
RODANTI KELIĄ Į TAI, KAS AUKŠTA, GRAŽU IR KILNU.

PASAULIO IR ŽMOGAUS KILMĖS PASLAPTIS

KĘSTUTIS TRIMAKAS, S. J.

Laimingas tas žmogus, kuris gali žvaigždėse įskaityti jų skelbiamą žinią; žinią apie jėgą, atitinkančią Tam, Kuris ją parašė; žinią, pakankamai vertingą atlyginti ieškotojui už jo drąsą ir prityrimą, bet kartu jį kviečiančią pripažinti Tą, Kuris teikia tiesą bei gyvybę ir apsigyvena Jį garbinančiųjų bei mylinčiųjų širdyse.

Pijus XII

KRIKŠCIONYBĖS viltis yra ateityje, tačiau jos žvilgsnis bei darbai apima dabartį. Tad kam bežiūrėti į praeitį? Yra praeities klausimų, tapusių dabarties klausimais. Prie tokių priklauso pasaulio bei žmogaus atsiradimo problema.

Gamtamoksliai apie pasaulio ir žmogaus kilmę

"Radioaktyvaus uranijaus, rasto žemėje, pavirtimas švinu užtruko tris bilijonus metų", skelbia chemikai. "Žvaigždžių žvaigždynai viens nuo kito tolsta ir, atrodo, pradėjo savo skrydį erdvėje iš to paties centro. Kažkokia jėga turėjo juos blokti iš to centro maždaug prieš tris bilijonus metų", aiškina astronomai. Abudu apskaičiavimai sutampa. Arba visatos pasaulis tuomet prasidėjo, arba jis tada turėjo išgyventi milžiniško masto permainą (žr. L. Spitzer, "The Formation of Stars", *Physics Today*, I/5, 1948, p. 7).

"Žmogus kilo iš beždžionės", tvirtina gamtininkai jau nuo Darvino lai-

kų, ir dabar tik svarstomas evoliucijos būdas.

Šv. Rašto aiškinimo pažanga

Prieš gamtos mokslų išsivystymą tik viena Genezės knyga atsakydavo į žmonių smalsų klausimą: "Iš kur pasaulis? Iš kur žmogus?" Dabar jau turime ir kitą, moksliską, atsakymą. Tad tenka juos abu sugretinti. Tuo labiau, kad ir egzegezės (šv. Rašto aiškinimo) mokslas paskutiniame pusšimtyje yra padaręs labai didelę pažangą. Naujieji archeologijos atradimai bei Artimųjų Rytų senovės literatūros studijos ypatingai daug prisidėjo prie teisingo Senojo Testamento supratimo. Pastebėtina, kad tikėjimo tiesos yra nekinamos; tačiau kai kurios iš jų tapo geriau suprastos.

Dievo ir žmogaus knyga

Prieš pradėdant kalbėti apie Genezės knygą, reikia išsiaiškinti, kas yra šv. Raštas, kurio pačią pradžią ji sudaro.

Bažnyčia, naudodamasi Kristaus jai suteiktu neklaidingu autoritetu, paskelbė, kad šv. Rašto knygos yra

Dievo apreikštas žodis, įkvėptų žmonių parašytas. Tad kaip šios knygos buvo sukurtos? Jos nebuvo Dievo nei iš dangaus paduotos, nei Jo tiesioginiai diktutos. "Įkvėpti Dieviškosios Dvasios, šventi rašytojai sukūrė tas knygas, kurias Dievas panorė duoti žmonijai" (Pijus XI, enciklikoje *Divino afflante Spiritu*, 1943). Gi "įkvėpimas yra antgamtinis impulsas, kuriuo Šv. Dvasia šventus rašytojus pašaukė bei palenkė rašyti ir pagelbėjo, jiems berasant, taip, kad jie galėjo tiksliai suprasti, ir norėjo ištikimai aprašyti, ir išreiškė neklaidingu tikslumu visa tai, ką Dievas jiems įsakė parašyti" (Leonas XIII, enciklikoje *Providentissimus Deus*, 1893). "Toku būdu Šv. Dvasia yra pagrindinis šv. Rašto autorius, o žmonės Jo įrankiai" (šv. Tomas Akvinitis).

Šv. Raštas yra ir dieviška, ir žmogiška knyga. Kaip dieviškoje knygoje joje nėra ir negali būti klaidos: neklaidinga yra visa tai, ką autoriai (dieviškasis ir žmogiškasis) norėjo pasakyti. Kaip žmogiškoje knygoje joje pastebimos rašiusių žmonių savybės, asmeniškios bei iš anuometinių socialinių įtakų kilusios: pvz. jų kalbos ir stiliaus skirtumai, laiko dvasia, nuotaikos, interesai ir pats literatūrinis apipavidalinimas.

Kiekviename rašytame kūrinyje svarbiausia reikia žinoti, ką pats autorius norėjo pasakyti. Kadangi pati kūrinio forma nusako autoriaus intenciją, pirmiausia reikia nustatyti, kokio literatūrinio žanro yra kūrinys.

Jau paviršutiniškai perskaitę matome, kad šv. Rašte yra įvairių žanrų; religinės poezijos (pvz. psalmės), religinių istorinių pasakojimų (Karalių knygos, Evangelijos), didaktinių apsakymų (Jobo knyga), alegorinių pasakojimų (Apokalipsė) ir t. t.

Kiekvienas žanras turi savo taisykles ir savotiškai pateikia tiesą. Tačiau sumaišę žanrus galime labai suklysti, nes skaitytume ne tai, ką autorius norėjo mums pasakyti, pvz. jei nebiblinėse Ezopo moralizuojančiose pasakėčiose ieškotume istorinių įvykių.

Genezės knyga

"Genezės knyga aiškiai priklauso komplikuoti literatūros formai, kurioje istorija, populiari tradicija ir tautosaka, moralės doktrina ir apreiškimas apie visatos kilmę yra kartu sumaišyti ir aukštyne iškelti nuostabiais poezijos sparnais" (H. Daniel-Rops, *What is the Bible?*, p. 52).

Jei kas tokioje literatūrinės formos atmosferoje ieškotų pasaulio sukūrimo smulkmenišką kroniką, apgautų ne ką kitą, o tik save patį. Kodėl? Todėl, kad nei dieviškasis, nei žmogiškasis autorius toje knygoje nekūrė istorinio reportažo, bet vaizdžiu alegorišku pasakojimu išdėstė keletą pačių giliausių tiesų apie pasaulio ir žmogaus atsiradimą.

Tos pagrindinės tiesos yra istoriškos, t. y. jos išreiškia faktą: Dievas sukūrė pasaulį ir pirmuosius tėvus. Jos yra ir neklaidingos. Nei jos mokslui nei mokslas joms neprieštarauja. Visa kita yra tik gražus anuometinis alegorinis apvalkalas. Į jas, lygiai kaip ir į Maironio arba Brazdžionio poezijos apdarą, mokslo kritikos iečių nesvaidome.

Pradžioje Dievas sutvėrė dangų ir žemę

Genezės knygoje aprašoma, kad Dievas sukūrė visus tvarinius per šešias dienas: 1) šviesą ir tamsą; 2) dangaus skliautą, vandenį viršuje ir ant žemės; 3) sausumą atskirai nuo vandens ir augalus joje; 4) saulę, mėnulį ir žvaigždes dangaus skliaute; 5) žuvis bei roplius vandenyje ir paukščius

A. Varnas
Sodyba

ore; 6) gyvulius ir žmogų sausumoje.

Argi reikėjo šešių dienų? Kaipgi pirma buvo sukurta šviesa, o tik pas-kui saulė? Argi yra vandens rezervuarų, kybančių virš dangaus skliauto? Rodos, daug kas prieštarauja ne tik mokslui, bet ir sveikam protui.

Tai netiesa. Genezės autorius rašė religinę knygą, ne gamtos vadovėlį. Savo pirmuoju sakiniu jis pasakė: "Pradžioje Dievas sutvėrė dangų ir žemę". Bet to lyg neužteko. Jis norėjo pasakyti — viską. Tad turėjo išvardinti, ką tiksliai žinojo. Gi rašė jis savo bendralaikiams, ne mums, kurie dėl mokslo pažangos daugiau žinių turime. Todėl visatos struktūrą atvaizdavo taip, kaip anuomet buvo įsivaizduota.

Žinoma, šešių darbo dienų nereikia laikyti nei dienomis, nei priešistorinėmis epochomis. Toji septynių savaitės dienų konstrukcija yra dirbtinė (žr. J. Venckaus, S. J. str. "100 metų

darwinizmui", L. L., 1959, No. 10, p. 299). Genezės autoriaus laikais daug dėmesio buvo kreipiama į įsakymą "subatą švęsk"; jis, teologų nuomone, tą dienų konstrukciją sukūrė gražiai moralinei pamokai: šešias dienas dirbk, o septintą dieną švęsk!

Pati pagrindinė mintis, kurią autorius norėjo pasakyti, yra ne tik jo bendralaikiams, bet ir mums: mes po tuo vaizdingu aprašymo šydu atrandame tą patį, ką Dievas, įkvėpto autoriaus žodžiais, sako visai žmonijai, atidengdamas svarbiausią pasaulio bei žmogaus atsiradimo paslaptį: Visagalis Viešpats sukūrė viską paprasčiausiu savo noru — "Tebūnie!"

Adomas ir Ieva

"Tada Dievas suformavo žmogų iš žemės molio ir įkvėpė į jo šnerves gyvybės dvasią; ir žmogus tapo gyva būtybė" (Gen. 2, 7). Tačiau Adomas jautėsi vienišas. Gyvulių kompanijos

jam neužteko. Jam užmigus, Dievas iš jo šonkaulio (o gal mėsos? — *ti sumeriškai reiškia ir šonkaulį ir mėsą*) sutvėrė Ievą ir ją pristatė Adomui. Adomas džiaugėsi: "Pagaliau tai yra kaulas iš mano kaulo ir kūnas iš mano kūno" (Gen. 2, 23).

Kaip rodos, svetimas yra šis aprašymas bet kokiai evoliucinei minčiai! Bet vėl prisiminkime, kad tai yra ne moksliškas, bet populiarus alegoriškas aprašymas.

Simbolinį šydą nudengę, atrandame šias Bažnyčios patvirtintas tiesas: 1) Adomas buvo Dievo specialiai sutvertas; 2) jo prigimtis yra dvilypė, iš kūno ir sielos, dėl kurios jis yra Dievo paveikslas (Gen. 1, 27); 3) Ievą buvo taip pat specialiai Dievo sutverta; 4) ji yra tokias pat prigimties kaip ir Adomas (žr. Adomo žodžius, cituotus viršuje; ta tiesa autorias gal tyčia pabrėžiama, nes jo laikais moteris buvo laikoma žemesniu padaru už vyrą); 5) jie abu sudaro pirmąją moterystės porą, iš kurios kilo žmonija.

Ar šios tiesos gali būti suderinamos su evoliucijos teorija? Bažnyčios teigiamą atsakymą svarstysime vėlyvesniame skyriuje.

Rojaus beieškant

Bet kur yra rojaus sodas, kur pirmieji tėvai praleido savo laimingiausias gyvenimo dienas?

Šv. Rašte užsimenama, kad rojus buvo rytuose ir kad iš jo tekėjo upė, kuri skildama sudarė keturias upes: Eufratą, Hiddekel (dabartinį Tigrą), Pišon ir Gihon. Pirmosios dvi yra Mezopotamijoje (dabartiniame Irake), trečioji gal Arabijoje, o ketvirtoji į pietus nuo Egipto. Viena aišku, tos upės negalėjo tekėti iš vienos vietos. Jų prasmė yra simboliška.

Nežiūrint to "geografinio nesusipratimo", kai kurie tyrinėtojai bandė

surasti rojų. Neseniai vienas mėgėjas (pavardės geriau neminėti) išvyko jo ieškoti iš Jeruzalės Bagdado link. Jam sugrįžus, W. F. Albright, šios dienos vienas žymiausių archeologų, jo paklausė: "Na, ar suradai?" — "Ne", šis atsakė nusiminęs. "Kodėl ne?" — Albright klausė priežasties. "Ten per daug musių..."

Kas yra rojus? Kur jis buvo? Ar musės yra pakankamas kriterijus apie jo vietovę spręsti? Senoviškasis Eden (rojus) reiškia maždaug jo patį, kas yra Utopija, t. y. laimės šalį. Jis buvo "rytuose", kas senuoju supratimu reiškė: paslapčių šalyje. "Viešpats Dievas paėmė žmogų ir padėjo jį rojaus sodan" (Gen. 2, 15). Šie žodžiai simboliškai reiškia, kad tai, ką Adomas patyrė rojaus sode, yra virš to, kas jis yra savo sutvėrimu. Rojaus privilegijos atskleidžia, ką Adomas patyrė. Vanduo sausųjų Artimųjų Rytų gyventojams yra labai brangus; bet iš rojaus tekėjo ne vandens šaltinis, ne viena upė, bet keturios didžiulės upės: tai jiems reikėtų: palaimų palaima. Ten toje palaimos pilnoje šalyje žmogus džiaugėsi Dievo draugyste ir nemirtingumu ("gyvybės medis" senovės Artimųjų Rytų literatūroje simbolizavo nemirtingumą). Palaiptiesiui nudengę vaizdingumo šydą, matome: rojus nėra sodas, nėra šalis, bet stovis. Žmogaus siela buvo apdovanojama antgamtinė Dievo malone.

Kokiame kontinente jie bebūtų buvę, kokiose ekonominėse sąlygose jie bebūtų gyvenę (gal primityviose? — gal ir urve tarp musių?), Adomas ir Ieva nešiojo rojų savo sielose.

Gėrio ir blogio pažinimo vaisius

Kas pagaliau yra tas vaisius, kurį pasigardžiuodami suvalgę pirmieji tėvai prarado rojų? Obuolys, kriaušė, apelsinas? Katalikų Bažnyčia tik tiek

tepasako: Adomas ir Ieva nusidėjo ir dėl to prarado Dievo malonės stovį.

Šv. Rašte sakoma, kad Dievas uždraudė pirmiesiems tėvams paragauti gėrio ir blogio pažinimo medžio vaisių, bet abu nepaklausė ir paragavo.

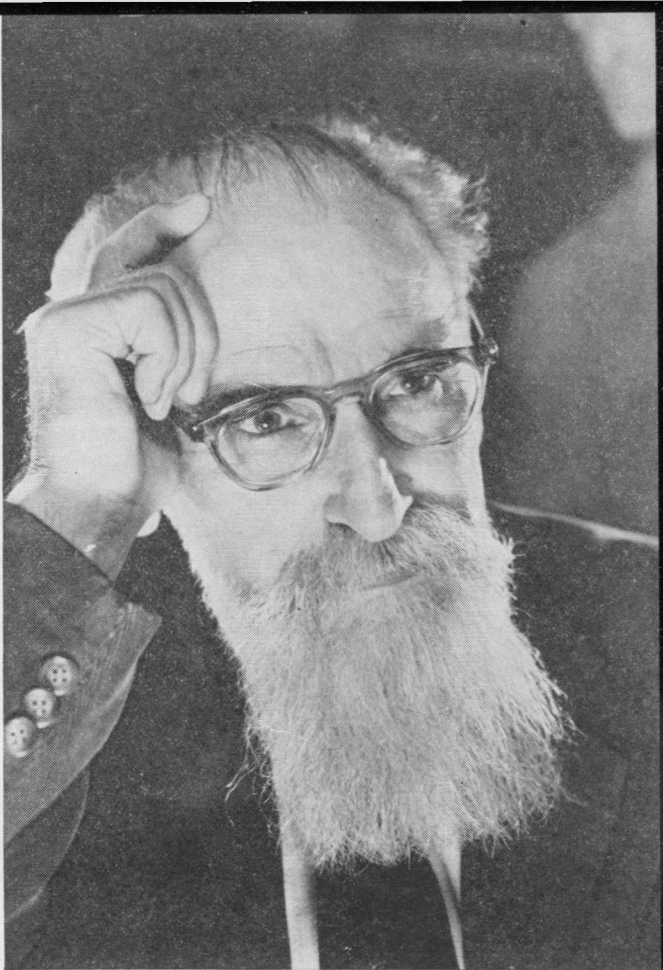
Iš keletos teologinių paaiškinimų šitas, atrodo, yra priimtinausias: vaisiaus valgymas senovės Artimųjų Rytų literatūroje reiškia kuo nors naudojimąsi. Pažinti gėrį ir blogį yra nuspręsti, kas yra gera ir kas bloga. Tad po šiuo giliai simbolišku gėrio ir blogio pažinimo medžio vaisiaus paragavimu, atrodo, slepiasi šis faktas: pirmieji tėvai panoro savavališkai (prieš Dievo valią ir savo prigimtį — tad ir klaidingai) nuspręsti, kas jiems gera ir kas bloga, t. y. gėrį palaikyti blogiu arba, greičiau, *blogį palaikyti gėriu* — nusidėti.

Belieka pridėti, kad velnio pasirodymas žalčio pavidale tėra pagundos simbolis. Gi šv. Rašte žodžiais išreikštas Dievo uždraudimas — gal tik Kūrėjo įdiegtas žmogaus sąžinės balsas.

Bažnyčia apie evoliuciją

1941 m. savo kalboje Pontifikalinei Mokslininkų Akademijai Pijus XII suminėjo šituos žmogaus kilmę liečiančius faktus kaipo tikrus: 1) žmogus yra sutvertas pagal Dievo paveikslą; 2) jis turi dvasinę sielą; 3) dėl to yra virš visų gyvulių; 4) dėl to gyvuliai negali būti pirmųjų žmonių tėvai; 5) Ievos kilmė rišasi su Adomu. Tie faktai gali būti pilnai suderinti su evoliucijos teorija.

1950 m. "Humani Generis" enciklikoje tas pats popiežius teigė, kad Bažnyčia "nedraudžia mokslininkams nagrinėti bei diskutuoti evoliucijos teorijos apie žmogaus kūno atsiradimą (gi katalikų tikėjimas reikalauja iš mūsų

Dail. Adomas Varnas, neseniai atšventęs 80 m. savo amžiaus sukaktį ir Čikagoje, Čiurlionio Galerijoje, suruošęs turtingą savo kūrinių parodą.

pripažinti žmogaus sielą esant betarpiškai Dievo sutvertą) iš *jau egzistuojančios gyvos medžiagos*". Tačiau jis toliau pastebi, kad žmogaus kūno kilmė iš tokios medžiagos dar nėra pilnai įrodyta iki šiol atrastųjų faktų.

Jau 1943 m. savo enciklikoje "Divino afflante Spiritu" Pijus XII pareiškė, kad katalikų šv. Rašto aiškintojų dartinis darbas yra sunkus, bet atnešąs daug naujos šviesos. Skatindamas juos ir toliau vykdyti savo pašaukimą, jis pasakė visiems tikintiesiems: "Be to, visi turi nusikratyti tuo nenuosaikiu

uolumu, kuriuo įsivaizduojama, kad bet kas, kas yra nauja, tuo pačiu jau turėtų būti įtartina bei pasipriešintina."

Siūlomos evoliucinės teorijos

Savo "Humani Generis" enciklika Pijus atvėrė platų lauką rimtoms diskusijoms, kaip galima būtų sugretinti Genezėje apreikštus faktus su evoliucijos teorija. Mokslininkai yra pateikę visą eilę teorijų. Teorijos, žinoma, tėra bandymas aiškinti faktus. Jos gali būti ir teisingos ir klaidingos. Bažnyčia nėra jų nei atmetusi, nei aprobavusi. Čia pateikiame jų keletą, norėdami supažindinti skaitytojus, kuria linkme krypsta teologų diskusijos.

Pirmiausia reikia suprasti, ką Pijus XII atmetė, sakydamas, kad gyvuliai negali būti žmogaus tėvais. Žmogiškieji tėvai yra savo vaiko tėvai, nes jie paruošia žmogiškąjį kūną, t. y. tokį, kuris savo prigimtimi reikalauja sielos, kad taptų žmogumi. Gi sielą Dievas tuo pačiu metu ir sukuria ir įkvepia į tokį paruoštą kūną. Gyvulus negali būti žmogaus tėvu, nes negali paruošti tokio kūno, kuris savo prigimtimi reikalauja žmogaus sielos, o tik tokį, kuriam užtenka gyvulio gyvybės principo.

Tad argi tenka laikyti, kad vienintelis evoliucinis žmogaus atsiradimo būdas yra įkvėpimas sielos į suaugusio gyvulio kūną? Anaiptol ne. Šis būdas daugumos atmetamas, nes kūnas jau yra gyvuliškai išsivystęs. Vyrąja tokia teorija: gyvulio (koks jis bebūtų — beždžionė ar koks nors kitas) gemalas - embrionas (čia prisimintini Pijaus XII žodžiai: "Iš jau egzistuojančios gyvos medžiagos") buvo suformuotas tapti žmogaus kūno gemalu Dievo suplanuotos specialios priežasties, tuo pačiu metu Dievui įkvepiant

nemirtingą žmogaus sielą. Kas toji speciali priežastis? Gal natūrali, nors neįprasta, gamtos jėga (pvz. kosminių spindulių radiacija), gal ypatinga Dievo intervencija, o gal pati siela, pritaikanti sau kūną. Tokiu būdu gyvulių pora visiškai nebūtų žmogaus tėvai (nei pilna žodžio prasme gimdytojai), nes ne jie paruošė kūną, kuris savo prigimtimi reikalauja žmogiškos sielos. Taip galėjo atsirasti Adomas. Bet kaip atsirado Ieva? Jos kilmė rišasi su Adomu, nors nebūtinai turėjo atsirasti vėliau už jį. Teorijų yra įvairių. Čia suminėsime tik vieną: Adomas ir Ieva galėjo būti identiški dvynukai (nors šioje teorijoje yra neaiškumas: identiški dvynukai normaliai yra tos pačios lyties).

Nuostabi praeities paslaptis

Kai kas gali pagalvoti: ar visa tai nežemina žmogaus: "Mes, žmonės, kilome iš gyvulių, iš beždžionės?! Fui!" Toks žmogus, skaitydamas Genezės knygą, dar su kartesne išraiška turėtų sakyti: "Mes iš molio?! Fui-fui!"

Tokioje nuomonėje slypi dvilypis užmiršimas: 1) kad medžiaga — ir visi gyviai iš jos — yra Dievo tvariniai, kuriuos paties Tvėrėjo Išmintis ir Pasigrožėjimas pripažino kaipo gerus (Gen. 1, 31); 2) kad šalia medžiaginio kūno Dievas mums davė sielą, kuria mes kaip tik pralenkiame visus kitus gyvius ir skiriamės nuo jų.

Žmogaus kūno evoliucija dar nėra pilnai įrodyta. Tačiau daug faktų kreipia rimtų mokslininkų mintis ta linkme. Tad gal evoliucija tikrai ir įvyko? Genezės knygoje Dievas tepasakė: "Aš sukūriau pasaulį ir žmogų". Bet pamąstykime: gal Jo sukūrimas iš tikro buvo nuostabesnis negu Genezės žmogiškasis autorius savo literatūrine forma išreiškė?

Gal jau ir praėjo trys bilijonai metų, kaip Dieviškoji Valia panoro — "Tebūnie!" — ir atsirado erdvė... ir staigus sproginimas... ir žėruojančios masės bei dujų gniūžulai sklido į šalis... ir atsirado žvaigždynai su žvaigždžių milijonais ir aplink jas ratu šokančios planetos su jų mėnuliais... Gal jau praėjo trys bilijonai metų, kaip kantri Dieviškoji Išmintis, laukusi, laukusi, palengva įdiegė žemėje gyvybę — pirma augalams, paskui gyvuliams — ir ji vystėsi ir tobulėjo, Dieviškosios Rankos glostoma ir šildoma, kol pagaliau pats Amžinasis Džiaugsmas buvo nudžiugęs, kad atėjo laikas, kada galėjo įdiegti sielas — dvi sielas, taip dieviškai panašias į Save — įdiegti į tą gyvąją medžiagą, kurią tiek amžių vystė ir ruošė Jis Pats ir visa medžiagos kūrinija, visada pasiruošusi žmogui, savo karaliui, tarnauti.

Ar kartais ne taip prasidėjo mūsų žmonija... Dievas žino... Praeitis slepia. Dabartis ieško... Gal ateitis atidengs tą praeities pasakiškai žavią paslaptį...

PRASMINGA MALDA K. Š

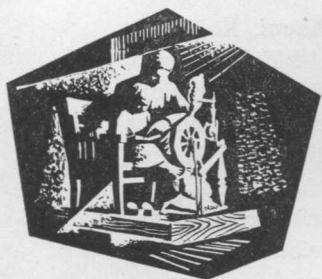
LORĖCIAU iš paprastos širdies plaukiančiais žodžiais pasidalinti mintimis su visais, kurie skaitys šias eilutes apie taip paprastą ir neatskiriamą mūsų esimo dalį — bendravimą su Dievu maldoje.

Visi žinome, kad reikia melstis. Tai išmokome dar maži, bet dažnai malda ne vienam mūsų yra tik pareiga, kurią reikia atlikti. Bet kiekvienas savo viduje gali rasti ramybę, jeigu viską iš

širdies pasipasakoja Dievui. Kaip mūsų gyvenimas galėtų būti ramesnis, laimingesnis ir pilnesnis, kiek savo aplinkoje galėtume paskleisti šilimos ir meilės, jeigu mokėtume iš širdies pasivesti Dievui. Dažnai mes kalbame ilgąs maldas, o mintimis keliaujame po visą žemę, kartais visai neatsimindami, kiek ir kokias maldas esame sukalbėję. Dažnai skaitome kitų parašytas maldas, puošniais žodžiais išreiškiančias kokio nors šventojo ar šiaip pamaldaus žmogaus širdies balsą Viešpačiui. Tai yra reikalinga ir gražu, o vienok, kai nelaimė mus prislegia ar didelis džiaugsmas aplanko, rodos, visi kitų rašytieji žodžiai nebegali išreikšti to, ką jaučiame. Tada prabylame patys. Ir nors taip paprasti tie mūsų žodžiai, bet kaip nuostabiai jie mus suartina su Dievu, nes, juos sakydami, tikrai pergyvename ir jaučiame tai, ką sakome. Ir kaip tada būna gera... Rodos, ir ramiau ir linksniau. Kai mes nuolatos kalbamės su Dievu, nors trumpa maldele prie Jo skrisdami, visas gyvenimas nejučiomis tampa malda, nes, nė patys to nejausdami, Dievą padarome savo gyvenimo centru ir iš širdies su Juo bendraujame.

Malda, tiesa, yra individualus dalykas. Kiekvienas turi savo kelią, savo maldos būdą, ir jie visi Dievo akyse gal yra lyg tos pasakoje minimos vargšės našlaitės ašaros, angelo surinktos ir virtusios gražiausiais perlais. Užtat nesistebėkime, kad vienas meldžiasi vienaip, o kitas kitaip, nes mes nematome jų širdies ir negirdime, kokiais žodžiais jie prabyla į Viešpatį. Tik patys turime stengtis prabilti taip, kaip geriausiai mokame.

Jokia malda gal man tokio įspūdžio nėra padariusi, kaip nuostabi vieno apiplyšusio senuko malda senoje baž-

prie šeimos židinio

DVASINIS PRADAS MEILĖJE

* * *

ALFONSAS GRAUSLYS

ČIA svarstysime dvasinio prado būtinumą moterystės meilėje, nes didžioji meilės atvejų dauguma yra atbaigiama ir apvainikuojama moterystėje.

Yra būtina kreipti dėmesį ir skaitytis su tuo, kad moterystėn sueina ne vien kūnai, bet ir dvasios, nes su tuo nesiskaitymas ir praktiškas dvasinio prado paneigimas moterystėje gesina meilę, veda prie visokiausių nesusipratimų ir ardo šeimą. Moterystė, paremta vien kūno aistra, negali būti tvirta, pastovi ir laiminga.

Žmogus yra psichofizinė esybė. Jis nėra vien tik kūnas. Štai dėl ko žmogus visomis savo gyvenimo apraiškomis turi pasireikšti ne tik kaip kūnas, bet ir kaip dvasia. Visa tai, kas įvyksta žmogaus gyvenime, daugiau ar mažiau turi būti sudvasinta. To dvasinio prado nepaisymas, ypač intymioje moterystės artimybėje, kitą pusę pažemina iki gyvulio laipsnio, paverčia ją tik priemone, t. y. daiktu, pasismaiginti. Tad nenuostabu, kad protesto vardan pažemintoji pusė pradeda reaguoti. Ir toji reakcija, jeigu yra tinka-

nyčioje. Visų Šventųjų dieną tada lankiau įvairias miesto bažnyčias, meldamasis įvairiausiomis intencijomis. Įėjau į vieną seną bažnyčią, kurioje tepamačiau tik vieną senuką, sėdintį suole netoli altoriaus. Jis ritmiškai linkčiojo, kalbėdamas maldas. Bet staiga nustojo meldėsis ir kažko pradėjo ieškoti savo didelėje kuprinėje. Po kelių minučių išsitraukė kažkokį instrumentą, lyg didelę komplikotą lūpinę armoniką, ir pradėjo groti. Nustebau ir pagalvojau, kad netinka bažnyčioje groti bei triukšmą kelti. Bet greit tos mintys praėjo, girdint gily,

menišką ir labai subtilų grojimą. Paskendęs savo mintyse, klausiausi tos nuostabios muzikos ir galvojau: "O Viešpatie, ar mano visos šios dienos maldos ir bažnyčių lankymai yra verti šios nuostabios melodijos, plaukiančios iš tyros širdies paprastumo ir garbinančios Tvėrėją gražiausiu būdu, koku tik jis sugebėjo!" Ir nejučiomis ašaros sužibo akyse. Juk ir iš turėčiau duoti Tau, Viešpatie, visa, ką turiu geriausio; į savo maldą, ilgą ar trumpą, turėčiau sudėti visą savo sielą, o ne tik lūpomis kalbėti žodžius, mintis kitur skrajojant.

mu būdu reiškiamą, nors ir gimdo tam tikrą nedarnumą, tačiau yra sveika ir normali. Kaip norime pasauliui ne bet kokios, bet į teisingumą atremtos taikos, taip ir moterystėje negali būti reikalaujama taikingo sugyvenimo bet kuria kaina, t. y. nepaisant doros, artimo meilės ir gesinant dvasinį pradą. Tačiau kova už aukštesnįjį pradą moterystės meilėje turi būti vedama tinkamu būdu, nenusikalstant krikščioniškajai meilei, nes piktas nepašalinamas piktu.

Į svarstomąjį klausimą pažvelgsime trejopu žvilgsniu, kad aiškiau išryškėtų, jog kūno aistra ir meilė nėra tas pat, kad vien tik kūno aistra paremtas sugyvenimas griaučia meilę ir kad reikia dvasiniam pradui pirmauti moterystės meilėje, jeigu nenorime, kad moterystė iširtų. Tuos svarstymus apvainikuos išvada, kad dvasinio prado primenybė krikščioniškoje moterystėje išlaikoma abipusiu pasiaukojimu.

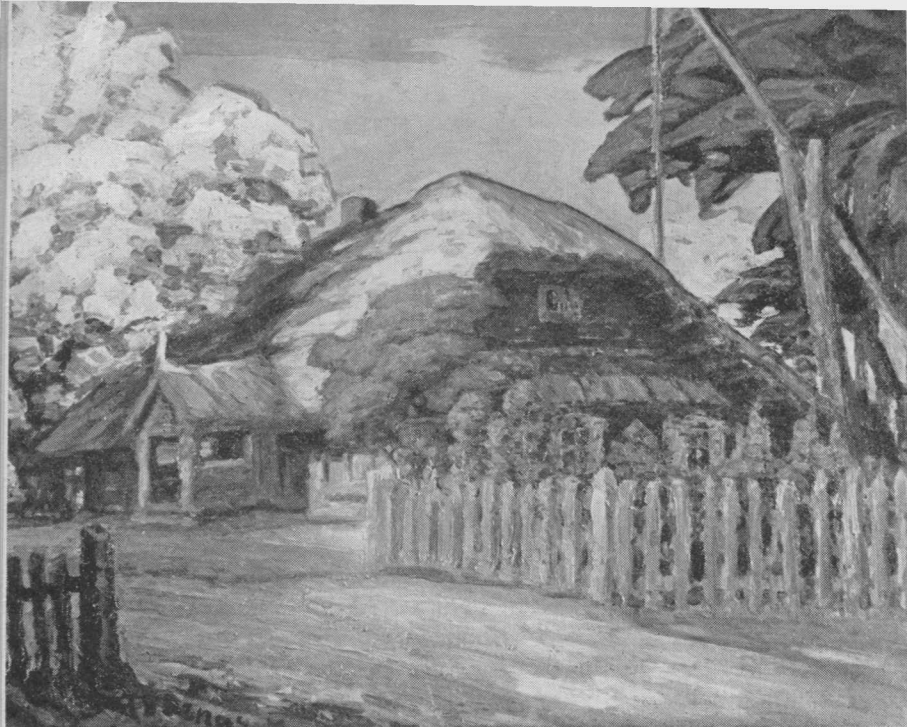
1. Meilė ir aistra nėra tas pat

Materializmas, viską nudvasindamas, veržiasi į visas gyvenimo sritis. Daugelio sąmonėje jis yra skaudžiai nudvasinęs ir meilę. Materialistiškai galvojant, daugeliui atrodo, kad meilė ir kūno artimybė, meilė ir aistra yra sinonimai, o gal ir visiškai tas pat dalykas. Siekdami tik egoistinio malonumo, tokie žmonės bent kiek nutildo savo sąžinę, vadindami tą siekimą meilės vardu. Aistros patenkinimas yra vienintelis jų meilės tikslas ir įprasminimas.

Neneigiant kūninio prado vaidmens svarbumo įteisintoje ir krikščionybės pašventintoje moterystės meilėje, reikia pabrėžti, kad kūninis pradas turi būti palenktas dvasiniam pradui, kad kūno aistra jokių būdu nėra pati sau tikslas, o vien tik priemonė

dvasiniam susijungimui. Jeigu aistra tiek išbujoja, kad, su nieku nesiskaitydama, vien savo tikslų siekia, tada ji gesina dvasingumą ir jai tenka pasakyti: sustok!

Žvelgdami į gyvenimą be kaukės, negalime nematyti to fakto, kad meilė ir aistra dažniausiai išsiskiria, kiekviena nueidama skirtingais keliais. Čia turiu galvoje tą niekeno nevaržomą, ypatingai vienoje pusėje buojančią, vienašališkai savų tikslų siekiančią aistrą, nes tokia aistra gesina meilę kitoje pusėje, ją laipsniškai paversdama neapykanta. Kad meilė ir aistra nėra tas pat, liudija ir tas faktas, kad aistra ir tasai gali degti, kuris nieko nemyli. Štai kodėl Alain tvirtina, kad aistra ne tik nėra meilė, bet nėra net kelias į meilę. Rašytoja G. Sand, labai prityrusi erotiniais ir seksualiniais klausimais, tvirtina, kad yra apsigavimas galvoti, jog aistra gali pavaduoti meilę; jausmai meilėje meluoja, ir tie, kurie visai nemyli, turėtų gyventi, pilnai susilaikydami. Aistra nėra viskas, tai tvirtina ir V. Hugo mylimoji J. Dronet, kuri po fizinio artimumo su juo pasisako jaučianti "neišmatuojamą tuštumą ir gilų liūdesį". Tą pat teigia ir Guy de Maupassant vyrų vardu, kai po moters išėjimo jis pajunta žaizdą širdyje, vienvė ir apleidimą. Jeigu aistra būtų tas pat, kas meilė, tai šitokie jausmai būtų nesuprantami. Tad aistra ir meilė tikrai nėra tas pat, nes aistra praeina, o meilė, jeigu ji yra tikra, yra nepalyginamai pastovesnė. Aistra — tai egoizmas, o meilė — altruizmas. Jau pati kova, kuri širdyje aistros momentais vyksta tarp aistros ir meilės, rodo, kad aistra ir meilė yra du visai skirtingi dalykai. Ypač tai ryšku pradžioje tais atvejais, kai meilė dar nėra įteisinta ir pašventinta. Aistra yra net labiau

A. Varnas
Kur bakužė
samanota

gimininga neapykantai negu meilei, nes aistros egoizmas siekia savo tikslų, net ir mindžiodamas kito gyvenimą.

Čia vis buvo turima galvoje aistra be abipusės meilės ir tie atvejai, kai meilės ir aistros įtampa nėra vienoda. Abipusėje meilėje ir abipusė aistra yra visai kitokio pobūdžio. Ji tada tampa net meilės seseria. Ji meilę gali padidinti ir dvasias giliau sujungti. Abipusė meilė aistrą sudvasina. Bet vienoje pusėje meilei žuvus, kito aistra tampa grynu egoizmu, ji yra nesudvasinta, bendra meilė kitai pusei pasidaro biauri ir vedusiųjų sugyvenimą skaldo bei sužadina kenčiančios pusės neapykantą. Nenuostabu, kad tokio sugyvenimo skaudulys kartais pratrūksta traagiškomis scenomis. Įvertinant tokį gyvenimą neoficialiu dorovės mastu ir pritaikant Beethoveno mintį, kad "kūniškas naudojimasis be sielų susijungimo yra ir pasilieka gyvuliškas", galima suabejoti, ar toks gyvenimas yra laikytinas tikru žmo-

gišku gyvenimu, nes Sutvėrėjo valia žmogus visur turi pasireikšti žmogumi. Tad svarstant ar vertinant kurių nors žmonių meilę, reikėtų žinoti ne tik jų intymių aistros ryšių atitikimą, bet dar labiau reikėtų susekti jų sielos nuotaikų stovį. Teisingai įspėja Pearl Buck: "Patikrink jo meilės kiekį ne jo kūno karščiu ir ne to karščio pareiškimo būdu. Tais momentais jis apie tave negalvoja — jis galvoja apie save... Atskirkit savo meilę nuo savo aistrų, nes vieną dieną, kai jūsų kūnai pasens, ir aistra praeis. Tada jūs patirsite gražiausią meilę". Čia dar galėtume ir turėtume pridėti: jei ir tada jūs patirsite tą gražiausią meilę, tai bus įrodymas, kad jūsų sielos tikrai buvo artimos ir jūsų moterystė nebuvo vien tik išorinė.

Kalbant apie tai, kad aistros ir meilės nereikia laikyti tuo pat, galima prisiminti F. Mauriac dienoraščio mintį, kad mūsų laikais aistra yra visokia propaganda analizuojama, garbinama ir aukštinama, visa tuo apgaunant

žmones, nes jie pamato, kaip yra skirtingas gyvenimo patyrimas nuo tos aistros "grožio", apie kurią meilės vardu buvo kalbama. Tas pats rašytojas kitoje savo dienoraščio vietoje pasisako: "Nėra abejonės, kad malonumas nėra laimė. Malonumas — tai negaltingas budelis, kurs palieka atvirą žaizdą, kurs tartum vėžys ėda. Nėra ateities aistrai, nes ji yra amžinos dabarties — pragaro vaizdas." Taip aistros malonumas, kurs nėra abipusis, kurio dvasios ryšys nepateisina, naikina meilę ir laimę.

2. Dvasinio prado nepaisymas — kančios šaltinis

Moterystėje jautresnioji ir silpnesnioji pusė dėl dvasinio prado nepaisymo daugiausia kenčia. Dažniausiai tai būna moteris. Daugelio moterisčių bendras gyvenimas yra pagrįstas ir cementuojamas tik moters kančia. Štai keletas gyvenimu pagrįstų pasisakymų literatūroje, kurie pavaizduoja kalbamąją tiesą. R. Rolland savo "Užburtoje Saloje" šitai vaizduoja vienos mylinčios moters, susirišusios su beminčiu ir bedvasiu partneriu, jausmus: "Atsiduodavo jam su geismo ir pasibaurėjimo nusiminimu. Pilypas į nieką nekreipė dėmesio ir vis imdavo ją naudotis, kaip grynai egoistinis meilužis, visai negalvodamas apie tai, kad, nežiūrint sutikimo iš jos pusės, visada pasilikdavo joje žaizda... Tai jau nebuvo meilė, bet prostitucija." Pearl Buck knygoje vaizduojamai žmonai tik jos kūną mylinčio vyro jaunas, gražus ir linksmas veidas atrodė šlykštus, tartum skenduolio ar pūvančio lavono. Toliau romane aprašoma, kaip ji kunigui atidengia savo sielos jausmus, kai pareigos vardan reikia aukoti savo kūną metų metais, kad tik išlaikytų namų ramybę, nors širdis

kenčia ir siela baurisi. Vyras ir žmona, anot jos, vienas kito pradeda nekęsti, jeigu tik poruojasi kaip gyvuliai. Žmonės — ne gyvuliai. Tai ne kūnas yra mus jungiantis veiksnys. Tai yra rašytojos P. Buck mintys, kuri anaiptol neneigia kūno vaidmens dvasiniu ryšiu abipusiai surištų ir bendraujančių asmenų moterystės gyvenime.

A. Rachmanova Dostojevskio gyvenimo aprašyme pateikia skaudžių ir šiurpulingų moters pasisakymų, kuri gyvena surišta su vyru, matančiu žmoguje tik kūną ir pamiršančiu dvasios bei širdies reikalavimus. Štai jos pasisakymai tokiam vyrui: "Ką aš po to galvoju, kas manyje dedasi, kas mano gyvenimą pripildo, tau visa tai visiškai nesvarbu. Tu po to mane vėl visai paprastai išbrauki iš savo gyvenimo ir gyveni tik savąjį gyvenimą, visiškai atpalaiduotą nuo manoj. Tokiame elgesyje yra kažkas, kas mane pasibaisėtinai kankina ir žemina. Tu mano sieloje kažką sugriovei. O kaip aš tave mylėjau! Bet tu, mano idealas, mano saulė, visada tik apie save galvojai, tik savo darbe skendai ir nė karto nepasirūpinai mesti žvilgsnio į mano sielą. Bet po kiekvieno tavo kūniško jaudinimo mano meilės gabalėlis tau nutrupėdavo ir pasikeisdavo į neapykantą, nes aš per gerai suprasdavau, kad tau svarbiausias dalykas buvo tik žemas naudojimas kūnu! Tu pas mane ateidavai, savo jausmus manimi įkaitindavai ir po to pasišalindavai į savo kūrybos aukštąjį, švarųjį ir gražųjį pasaulį, o mane palikdavai vieną pažeminime! O, aš visa tai pirmiau visai kitaip vaizdavausi!"

Taip, gal niekada kenčiančioji pusė nesijaučia taip beviltiškai vieniša, kaip tada, kai ji pajunta, kad ir kūno srityje ji susiduria su egoistu, kuriam

kitos pusės vienokia ar kitokia reakcija visai nerūpi. Todėl yra gilesnio susimąstymo vertas Balzac įspėjimas vyrui, kad "vyro interesai ir jo garbė jam įsako niekad sau neleisti kūniškumo, kurio geidimo jis negalėjo sužadinti savo žmonoje".

3. Dvasinio prado pirmenybė meilėje

Kaip yra suprantama dvasinio prado sąvoka? Tai dalykas, kuris ne tiek aptariamasis, kiek pajuntamas kasdieniniame gyvenime. Tą dvasinio prado sąvoką ir jos neaptariamumą duoda nujauti C. F. Ramuz savo romane "Adam und Eva": "Kaip tu ją mylėjai?" klausia vienas kito. "Mylėjai kūnu? To neužtenka. Ką tu joje mylėjai? Kai jai dantis skaudėjo, ar ir tu jautei skausmą? To negana. Kai ji buvo nuiliūdusi, ar ir tu liūdėjai? Kai ji buvo patenkinta, ar ir tu buvai patenkintas? Bet to neužtenka, nes čia visada liečiami tik tu ir ji. Tu gi esi tik tvarinys ir ji tik tvarinys".

Dvasinį pradą leidžia nujauti ir toji tiesa, kad be kūno apvaldymo nėra vidaus gyvenimo, t. y. dvasinio gyvenimo, ir aistros yra gražios, kai jos yra valdomos, anot Mauriac. Šioji mintis apie tam tikrą kūno apvaldymą moterystėje, norint ugdyti dvasingumą, yra pagrįsta oficiale Bažnyčios askeze, kurioje taip pat yra sąvoka apie moterystės skaistybę. Teisingai Mauriac sako: "Jis myli, bet nieko nelaukia iš tos, kurią myli — visiškai atsižadėjimas. Šito atsižadėjimo kaina jo meilė pasiekia neprieinamą gylbę". Jeigu čia rašytojas būtų turėjęs galvoje ir nevedusius, tai vis tiek tai labai tinka ir vedusiems: valdoma kūno aistra didina meilę ir dvasingumą. Net išlaikymas moterystėje tam tikro laiko atstumo tarp ilgesio bei jo ugdymo grožio vaizduotėje, kuriuo apvelka-

mas mylimas asmuo, ir to ilgesio įvykdymo, dvasios pasaulį pripildo grožiu, kuris ugdo dvasingumą. Kai tarp ilgesio ir jo išsipildymo nėra tarpo, tas grožis nesusėja dvasioje kilti ir nuostojama dvasingumą ugdančio veiksmo.

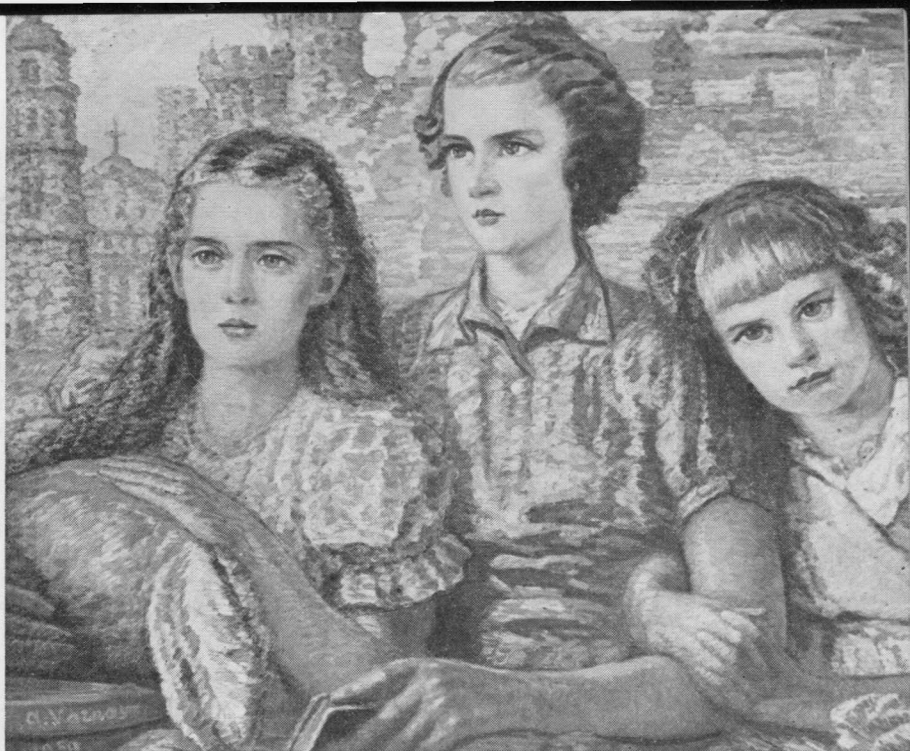
Alexis Carrel savo pagarsėjusioje knygoje, vardu "Man, the Unknown", tvirtina, kad savo medžiaginio tikslo nepasiekusi meilė praturtina dvasią, todėl, jei Dante būtų prie Beatričės fiziniai priartėjęs, gal visiškai neturėtų "Dieviškosios Komedijos" kūrinio. Gal būt, Kūrėjo planuose yra ir tai, kad aistros dažnumas nereiškia, jog ji turi būti tuojau patenkinama. Gal jos dažnus priepuolius jaučiame tam, kad, jai kai kada prieštaraudami, sustiprintume valią ir išsiugdytume asmenybę. Ar ne per daug esame pasidavę materializmui, kai visur temato me vien fizinį tikslingumą, pamiršdami dvasinį? Dvasinis pradas meilėje — tai tam tikra vedusiųjų askezė, susivaldymas ir atsilaikymas prieš jausmų hipnozė, kad pajustų aukštesnį grožį.

Kalbėdami apie dvasinį pradą meilėje, suprantame, kad tokioje meilėje yra pagarbos, gailėjimosi, dėkingumo, užuojautos ir globos jausmų. Tokioje meilėje kitas turi tapti antruoju "aš". Tik tokioje meilėje siela pabunda iš jausmų apsvaigimo. Su ja pabunda ir dvasingumas; ypač kai vienas jų ilgesniam laikui suserga, tada jiems pilnai paaiškėja, ar jų meilėje buvo dvasingumo. Dvasiniai mylįs vyras turi jausti, kad jis savo žmonai atstoja jos motiną ir tėvą, nes jie savo dukterį jam pavedė. Kiekvieno nešvelnumo atvejuje jis turėtų pagalvoti, ką jaustų jos tėvai, jei tai matytų ir girdėtų.

Dvasiniai besimylintieji visur bus kitoki negu eiliniai savimeiliai. Kai jie

A. Varnas
Trys sesutės

bučiuosis, tai jaus, kad jų lūpomis susiliečia jų sielos, kad ją bučiuodamas, jis bučiuoja jos sielą (Tetmajer).

Dvasinio prado pirmenybę meilėje ugdant, reikia ugdyti ir tą altruizmą, kuris visada klausia savęs, kaip į jo veiksmą, žodį ar nuotaiką reaguos kita pusė. Tai yra nuolatinis vedusiųjų stygų derinimas.

Dvasinį pradą ugdyti — tai *pamiršti apie pareigas ir teises vienas kitam, o vadovautis tik meile*. Jeigu vienos pusės paklusnumas kitai kūno atžvilgiu yra skelbiama kaip vedusiųjų pareiga, tai tuo jokia būdu nepaneigiamas artimo meilė ir jokia būdu neatleidžiama nuo *dar svarbesnės artimo meilės pareigos*, kuri dažnai reikalauja susivaldymo. Juk nekartą paklusnumo reikalaujanti pusė išstato save rimtam pavojui nusikalsti artimo meilei. Dažnai čia galioja R. Tagorės įspėjantieji žodžiai: "Paliesdamas gali nužudyti, o toliau pasilikdamas gali laimėti" (t.y. nužudyti arba laimėti meilę).

Dvasinį pradą meilėje išlaikyti padeda ir tai, jeigu viena lytis moka pažvelgti į kitą ne tik kaip į priešingos lyties atstovą, bet ir kaip į žmogų. Lytis — tai tik laikinė vertybė, nes amžinybėje, anot Išganytojo, nei ves, nei tekės ir bus tik žmonės, sielos. Krikščioniškai nusiteikusiam žmogui laikinė vertybė negali aptemdyti amžinų vertybių. Siela turi taip pat susirūpinti ir kitos sielos grožiu, turi padėti jai tobulėti, kad laimėtų Amžiną Gėrybę. Pirmaeilis vidaus kontaktas tarp vyro ir moters atsiranda tik sielų bendravimu.

Dvasinio prado meilėje išlaikymui reikia abipusių aukų. "Meilė neateina žmogui kaip dovana... ji yra uždavinys, sunkus darbas, kurį reikia gyvenime atlikti" (R. M. Rilke). Pagrindinė auka, anot Balzac, yra ta, kad moteris paaukoja vyrui savo valią, o vyras, jai atsilygindamas, turi nugalėti savo egoizmą. Ir kilnieji seksologai žiūri į seksualinį gyvenimą moterystėje kaip į tikrojo altruizmo mokyklą.

Dvasinei meilei ugdyti reikia ir dvasinio bendravimo, kai pasisakomi vienas kitam savi rūpesčiai, siekimai ir kančios. Didžiausias moterystės meilės priešas yra vienatvės jausmas, kurį viena ar kita pusė pajunta. Reikia dalintis mintimis, norint laimėti viens kito širdį. Nekartą, anot J. Michelet, bendrai iškentėta kančia atnaujina meilę. Pagaliau reikia žinoti, kad vienatvė ir negalimybė susikalbėti galutinėje sąskaitoje yra mūsų visų likimas. Tad mažesnių ar didesnių nesusipratimų ir labiausiai besimylintieji visada patirs ir juos turės pakelti aukos dvasioje.

***

Šiomis mintimis nebuvo bandoma skelbti kažkokio kūnų neigiančio dvasingumo, nes negalima pamiršti teisingo H. Senkevičiaus posakio, kad meilė, kuri nori būti tik dvasia, lieka tik meilės šešėlis, bet, antra vertus, visiškai nudvasinta meilė veda į suniekšėjimą. Čia taip pat nenorėta pasisakyti prieš abipuses teises ir pareigas vienas kitam intymiaame moterystės gyvenime, bet buvo norima priminti, kad tasai gyvenimas turi labiau vadovautis dvasia, o ne paragrafu, nes yra nemaža atvejų, kai galime pasakyti, kad "baisiausia, kas yra pasaulyje — tai teisingumas, atskirtas nuo meilės" (F. Mauriac). Rašant šį straipsnį, buvo norima atkreipti dėmesį ir į tą skaudžią tiesą, kad didelė moterystės dauguma — tai tik išorinis kūnų ryšys, o sielos ir toliau pasilieka nesusituokusių. Norėjome pabrėžti, kad šalia išorinės moterystės reikia ir vidujinės.

Pagaliau buvo norima užaliarmuoti visus, nurodant, kad ir intymioji moterystės sritis turi būti sukrikščioninta ir sudvasinta, nes kaip tik toje srityje vyksta daug nežmoniškumo ir kan-

čios, kurių turi pakelti viena pusė. Čia glūdi dažnai tasai paslėptas skaudulys, kurį ne viena šeima privalo krikščioniškosios tiesos šviesoje visame jo biaurume pamatyti ir, pasinaudojant Dievo malonės spinduliais, jį išdegti, nes moterystė, kur nekovoama už dvasinio prado pirmenybę, yra tik iš vardo krikščioniška.

RANKA MARIJA MONTESSORI

! DOMU konstatuoti, kad du didieji etapai, fiziologijos mokslo laikomieji normaliais vaiko plėtros kriterijais, yra atremti į judesį, būtent: į eismą ir į kalbą. Taigi, šitose dviejose varovinėse (motorinėse) funkcijose mokslas ižiūri lyg savos rūšies horoskopą, kuriame jungiasi žmogaus ateitis. Šitos dvi apraiškos, vadinasi, eismas ir kalba, iš tikrųjų, pažymi jo pirmąjį atsieltą išraiškos ir veiklos organų panaudojimą.

Jeigu kalba, būdama žmogaus minties išraiška, sudaro tikrai vieng būdingųjų žmogaus bruožų, tai eismas yra bendras visiems gyviams. Ir nors kūno galėjimas judėti erdvėje yra tokia vertybė, kuri leido jam išsigalėti visoje žemėje, vis dėlto eismas nėra judesys, kuris būdintų (charakterizuo-tų) intelektinę būtybę.

Organas - varovas, būdinantis (charakterizuojantis) žmogų, yra ranka, skirta patarnauti intelektui, įvykdant darbą. Žmogaus buvimas priešistoriniais laikais yra išryškintas, padedant skaldytiems akmenims, kurie buvo vartojami kaip pirmieji darbo įrankiai. Jie akivaizdžiai liudija apie naują bio-

loginį gyvųjų būtybių kelią mūsų planetoje. Žmogaus kalba pasidaro praeities dokumentu, kai jis yra užregistruotas (užrašytas) rankos darbu akmenyje. Būdingu juo žmogaus bruožu tenka laikyti jo rankos laisvę, vadinamas, galimumą aukštiesiems jo nariams atsiduoti tokiems mostams, kurie nėra paprastas kilnojimas iš vietos į vietą erdvėje, bet kurie paverčia juos intelekto vykdomais organais.

Gyvųjų būtybių raidoje žmogus atsisotja naujoje padėtyje ir nurodo funkcinį (veiksminį) sielos vieningumą su judesiu.

Ranka yra tasai organas, kurio plona ir sudėtinga sandara leidžia pasireikšti intelektinei nuovokai (inteligencijai), leidžia žmogui įsisavinti aplinką, ją perdirbti ir intelekto vedamam leidžia įvykdyti savo pasiuntinybę pasaulio apimties rėmuose.

Kalbant apie vaiko sielos plėtrą, bus tikslu nuo pat jos pasireiškimo užuomazgos laikyti kalbą ir rankos veiklumą jos intelektualinio judesio išraiška.

Pasąmoninio instinkto vedamas, žmogus apjungia tas dvi varovines (motorines) intelekto apraiškas, tuos du bruožus, išimtinai būdingus žmonių padermei: kai dvi būtybės susituokia, jos viena kitai taria žodį ir sujungia savo rankas. Kai pasižadama susituokti, "duodama savo žodį"; kai mergaitė prašoma tekėti, "prašoma jos rankos". Kas gali būti šventesnio ir stebuklingesnio už tų dviejų žmogaus judesių plėtrą vaiko būtybėje? Su sauleto laukimu turėtų būti priimamas pirmasis tos mažos rankelės judesys, nukreiptas į išorinius daiktus. Pastangos, kurias atstovauja vaiko veržlumas įsikverbti į daiktų pasaulį, turėtų pripildyti suaugėlių žavinga nuotaika. Tuo

tarpu suaugėlių apima baimė tos vaiko rankutės, ištiestos į beverčius ir be reikšmius jo aplinkoj esamus daiktus. Suaugėlis, prisirišęs prie tų daiktų, juos gina nuo vaiko. Jo visas rūpestis — nuolatinis kartojimas: "neliesk", panašiai kaip jis kartoja: "nejudėk" arba "tylėk"! Ir šitame rūpestyje susuka savo lizdą gynimosi polinkiai. Savo sąmonės glūdumoje vaikas šaukiasi kitų žmonių pagalbos, tarytum jam reikėtų kautis su tokia galybe, kuri puola jo gerbūvį ir jo nuosavybę.

Kad būtų galima matyti ir girdėti, vadinasi, kad galima būtų iš aplinkos surankioti pradmenis, reikalingus minties sandarai, svarbu, kad šitie pradmenys būtų. Kai susikonstruavimo arba susidarymo reikalo vedamas vaikas juda, kai rankučių padedamas vaikas stengiasi apvaldyti darbą, tada jis yra reikalingas apčiuopiamų daiktų — "veiklos paskatų". Tačiau šeimoje šitam svarbiam dalykui — reikalingumui paskatų — neskiriama atitinkamo dėmesio.

Esamieji šeimos aplinkoje daiktai, tarp kurių gyvena vaikas, yra išimtinai suaugėlio nuosavybė. Ir šitie daiktai jam uždrausti. Jie yra "tabu". "Draudimas liesti" apsprendžia gyvenimiškąją vaiko išsivystymo problemą. Jeigu šis vis dėlto ko nors pasigauna, kas jam papuola po ranka, tautai panašu į alkaną šunytį, kuris, pasigriebęs kaulą, sprunka jį graužti į kurį nors kampą.

Tuo tarpu vaikas toli gražu nesibasto atsitiktinai. Jis ieško priemonių savo judesiams organizuoti, paklusdamas tam tikriems iš jo vidaus einantiems impulsams. Tai vidinis "aš", kuris nustato vieningumą tarp gimstančios dvasios ir išraiškos organų, mokant už tai nuolatinį patyrimų kainą.

Svarbiausia tai, kad vaikas pats pasirinktų ir pats įvykdytų savo užsimojimus, visai savaimingai (spontaniškai). Šitie jo konstruktyvieji judesiai yra pilnai apibrėžto pobūdžio ir negali būti jokio klausimo apie jų impulsinės kilmės netvarkingumą arba vėjavaikiškumą. Nėra jokio pagrindo manyti, kad vaiko bėgiojimas, šokinėjimas, nuolatinis ko nors darymas rankomis yra atsitiktinai vykdomi veiksmai, kurie tik sėja netvarką arba viską laužo, drasko, naikina. Konstruktyvusis judesys prisiima tokią veiksmų formą, kokią vaikas yra matęs pas suaugėlius, kai šie pastarieji ką nors daro. Tuo būdu šitoks vaiko veiklumas yra glaudžiai susijęs su įvairių šeimyninių bei visuomeninių aplinkų, kuriose jis gyvena, dirbamais darbais. Pvz. vaikas panori dulkes šluostyti, arba plauti indus, arba skalbti, arba perpilti vandenį iš vieno indo į kitą, arba pagaliau plautis rankas, šukuotis, apsilvilti ir nusivilkti drabužius ir pan. Kadangi tai yra visuotinis reiškinys vaikų pasaulyje, tai jis vadinamas "pamėgdžiojimu" ir sakoma, kad vaikas daro tai, ką jis mato darant suaugusius. Šitoks aiškinimas netikslus — šitas pamėgdžiojimas yra visai skirtingas pvz. nuo beždžionių pamėgdžiojimo. Konstruktyvieji vaiko judesiai yra jo paties sielos diktuojami; jie turi savo atramą žinojime. Sielos gyvenimas, kuris turi laikyti vadžias savo rankose, visuomet esti pirm judesių, kurie įkinkomi į veiksmą, nelyginant arkliai į vežimą. Kai vaikas nori pajudėti, jis iš anksto jau žino, ką jis nori daryti. Ir tai, ką jis nori daryti, jis jau yra pasiryžęs daryti. Tokia pat pastaba tinka ir kalbos išsivystymui. Vaikas pasisavina kalbą, kurią jis girdi aplinkoje. Kai jis ištaria žodį, tai reiškia, kad jis jį išmoko girdėdamas

ir jį išlaikė savo atmintyje. Bet jis tuo žodžiu naudojasi pagal savo paties reikalą vienu ar kitu momentu. Tas žodžio pažinimas ir jo naudojimo vyksmas, tai nėra pamėgdžiojimas taja prasme, kaip kalbančios papūgos: tai yra pasisavintas stebėjimas, išgytas pažinimas. Turimo žinojimo panaudojimas yra nepriklausomas veiksmas. Šitas esminis skirtumas turi mums duoti tikslesnį supratimą apie vaikų veiklumą.

Net prieš tai, kai jau vaikui pavyksta įvykdyti aiškiai tikslus veiksmus, kokius jis yra matęs įvykdamant suaugusiuosius, jis pradeda veikti savotiškų tikslų vedamas ir dažnai naudoja daiktus mums nesuprantamu būdu. Dažniausiai jis tai daro tarp 18 mėn. ir 3-jų m. amž.

Esu mačiusi pusantrų metų vaiką, kuris rado gražiai išlygintų lūpašluosčių krūvelę. Jos buvo kruopščiai sudėliotos viena ant kitos. Vaikas, paėmęs vieną lūpašluostę iš viršaus ir labai rūpestingai palaikydamas ją iš apačios, kad neišsiardytų, pernešė ją į tolimiausią kambario kampą ir padėjo ant grindų, sakydamas: "vienas". Po to grįžo atgal, eidamas ta pačia kryptimi, vedamas tam tikro jautrumo, kuris padėjo jam susivokti. Grįžęs atgal, jis vėl ėmė iš viršaus kitą lūpašluostę ir tuo pačiu būdu bei tuo pačiu keliu ją nešė į tą patį kampą ir, dėdamas ją ant pirmosios, kartojo tą patį žodį: "vienas". Tokiu būdu jis pernešė visas lūpašluostes. Paskui panašiu būdu jis pernešė jas atgal, į pirmąją jų vietą. Nors lūpašluosčių krūvelė ir nebebuvo pavyzdingai sudėliota, kaip tai buvo padariusi kambarinė, bet vis dėlto ji atrodė dar gana tvarkingai. Laimė, kad niekas iš šeimos narių nematė šito ilgo vaikiško triūso!

A. Varnas
Pavasaris
Lietuvoje

Kiek kartų maži vaikai žiūri su baimė į besiartinantį suaugėlį, kuris jau iš tolo jiems grūmoja ir šaukia: "Nejudink! Nejudink! Palik tatai ramybėje!" Kiek kartų šitos mažos pagarbios rankutės yra mušamos, idant išmoktų nieko neliesti, nejudinti! Kitas vaikus žavintis darbas yra ištraukti ir įkišti butelio kamštį: ypatingai, jei butelis pagamintas iš kristalo, nes tuo atveju jis pasižymi permainingomis spalvomis. Arba vėl: vaikai labai mėgsta pakelti ir atgal uždėti rašalinės dangtelį, atidarinti ir uždarinėti spintų dureles.

Savaime aišku, kad šitoje patrauklioje vaiko veiklos dirvoje, jis išeina į kovą su suaugėliu, nes visa tai neperžengtinas "tabu". Kaprizinga reakcija čia pasidaro neišvengiama. Tačiau nei tų butelių, nei tų rašalinių vaikas nėra linkęs pasisavinti. Jis pilnai pasitenkintų ir kitokiais padarytais daiktais, kurie įgalintų jį atlikti tokius pat judesius.

Šitokie ir panašios rūšies vaiko užsimojimai, atrodo, neturi jokio tikslaus tikslo. Tačiau jie turėtų būti laikomi, kad ir dar nevykusiais, žmogaus darbininko pažymiais.

Negalima neigti, kad vaiko veiklumo reikalingumas yra susilaukęs pilno pritarimo, bet praktikoje vis susiduriama su sudėtingomis ir giliai išsakinijusiomis kliūtimis. Suaugėlis, kad ir palankiai sutikdamas leisti judinti daiktus arba plunksnine šluotele valyti nuo jų dulkes, vis dėlto negali atsispirti įprastiems savo viešpatavimo polinkiams ar impulsams.

Pagal čia nusakytas idėjas, viena amerikietė motina bandė praktiškai auklėti savo pustrėčių metų vaiką. Kartą ji pamatė savo sūnelį nešantį pilną ąsotį vandens iš jos kambario į saloną. Ji ėmė stebėti. Aiškiai, buvo matyti, kad vaikas dėjo dideles pastangas: buvo visas įsitempęs ir nuolat sau kartojo: "Be careful" (būk at-

sargus). Ašotis buvo sunkus ir, valandėlei praėjus, mama jau nebegalėjo atsisipirti tam įkyriam norui padėti savo mažiukui. Pribėgusi paėmė ašotį iš jo rankučių ir pastatė jį maždaug toje vietoje, kur vaikas buvo numatęs jį nunešti. Vaikas dėl to labai susierzino ir ėmė verkti. Susikrįmusi mamytė, kad padarė vaikui nesmagumą, teisingai sakydama, kad ji žinojusi kur vaikas neša ašotį ir tik norėjusi tatau greičiau padaryti, kas, jos nuomone, jį be galo vargino ir vertė sugaišti tiek daug laiko.

“Aš nusimanau padariusi klaidą”, tarė toji ponia, atėjusi pas mane ir matomai prisibijoję klausyti patarimo, tarytum reikalas suktųsi apie ligą, iš kurios ji negali pasigydyti.

Aš ėmiausi šį klausimą spręsti iš kito požiūrio, galvodama apie didelį suaugėlių palinkimą drausti vaikams naudoti daiktus jų nuožiūra. Šį palinkimą galima būtų pavadinti “gobšumu vaiko atžvilgiu”. Ir aš jai tariau: “Ar turi savo indaujį vertingų trapaus porceliano indų? Duok savo vaikui nešioti vieną tų lengvesniųjų indų ir stebėk, kas tuo atveju įvyks”. Ponia priėmė mano patarimą ir kitą kartą man papasakojo, kad jos sūnelis, su didžiausiu rūpestingumu, statydamas koją už kojos, pernešė lengvai dūžtanuosius puodukus visai sveikus į kitą paskirtą vietą. Tačiau tuo laiku, pasakojo ponia, jai tekę išgyventi dvi skirtingas nuotaikas — didelį džiaugsmą, matant vaiko pastangas ir begalinį jo stropumą, bei nepaprastą baimę, galvojant apie puodukų likimą. Bet, nežiūrėdama baimės, ji leido vaikui nešioti brangius puodukus. Nuo to laiko ji įsitikino, kad įvykdytas darbas, kuris nepaprastai vaiką žavėjo, neliko be pėdsakų — iš jo tryško dvasinė sveikata.

Kitu atveju aš padaviau 14 mėn. amž. mergaitei dulkių šluostuką. Vaikas su didžiausiu džiaugsmu tuojau ėmėsi valyti dulkes nuo mažyčių blizgančių daiktelių. Bet jos motinai tai nepatiko ir ji negalėjo nugalėti savo nusistatymo, nes, jos nuomone, tai neturėjo nieko bendra su tokio mažo vaiko reikalavimais.

Pirmieji pasireiškiantieji darbo instinktai vaikuose yra ypatingai sukrečiantis reiškinys suaugėliui, kuris suvokia jų svarbumą. Jis pradeda suprasti, kad jo laukia didžiulis savęs atsižadėjimas, kad čia reikalas eina apie tikrą savo asmenybės apmarinimą, apie savo aplinkos pertvarkymą. Tuo tarpu visa tai jokių būdu nesuderinama su visuomeniniu gyvenimu, koks jis yra. Taip, vaikas neturi savo vietos mūsų visuomenėje. Tačiau, kita vertus, atskirti jį nuo visuomenės yra lygu sutramdyti jo augimą arba pamerkti jį nebylumui, kas šiandien ir yra daroma.

Šito konflikto išsprendimas glūdi tik aplinkos paruošime. Reikia mokėti padaryti aukštesniųjų vaikų pasireiškimą atranką. Jo pirmojo žodžio ištarimui nereikalinga nieko paruošti, ir jo švebeldinė kalba įžengia į namus, kaip palaimą nešąs triukšmavimas. Bet jo mažosios rankutės darbas, šitas antrasis švebeldžiavimas, reikalauja “veiklomos akstinų”, kuriuos įpavidalina atitinkami daiktai. Ir štai, matome mažus vaikučius vykdant veiksmus, kurie dažnai reikalauja ypatingų pastangų, tokių, kurios kartkartėmis atrodo medžiagiškai neįmanomos ir pralenkiančios vaikų jėgas. Šituos žodžius rašydama, turiu prieš save mažutės anglės fotografiją, kuri neša prizminio pavidalo duonos kepalą, kas yra būdinga Anglijoje. Duonos kepalas yra toks didelis, kad jos mažos rankutės

jaunimo paslaptys

PASIRYŽIMAS VISKĄ NUGALI

* * *

EDVARDAS ŠULAITIS

ŠIAME krašte, kaip kiekvienas gali patirti, sunku rasti jaunuolį, kuris nesvajotų tapti geru sportininku — Olimpijų žaidimų žvaigžde ar kokio nors profesionalinio sporto klubo žaidėju. Šis troškimas yra giliai įaugęs į jaunų žmonių galvojimą, nes sporto herojai čia drąsiai gali konkuruoti su filmų žvaigždėmis. Nors mėgėjiškas sportas čia ir nėra populiarus, tačiau jaunuoliai, tapę laimėtojais mėgėjų grupėje, dažnai metasi į profesionalinę šaką, tokiu būdu pelnydamiesi gerą pragyvenimą.

Daug knygų yra prirašyta apie žymiuosius Amerikos sportininkus. Ne-

maža jų yra parašę patys garsieji sportininkai, pasakodami apie savo kelį į sporto viršūnes ir kitiems rodydami, kaip reikia elgtis, norint tapti geru sportininku. Nors ir ne visos šios rūšies knygos yra vertos didesnio dėmesio, tačiau yra tokių, kuriose galima rasti daug gražių pamokymų jauniems, kurios duoda daug puikių pavyzdžių.

Viena tokių knygų yra parašyta žinomo šuolio į aukštį su kartimi specialisto, pasaulio rekordininko Bob Richards. Šioje knygoje autorius pabeiria labai gražių, paskatinančių minčių. Pradžioje yra rašoma apie vaiką,

negali jo apimti. Atrėmusi jį į savo mažą kūnelį, ji yra priversta atsilošti atgal taip, kad negali matyti einamo šaligatvio ir kur statyti savo kojytes. Nuotraukoje galima pastebėti ją lydintį šunelio susijaudinimą. Jis, neišleisdamas jos iš akių, žingsniuoja šalia jos išsitempęs ir kiekvienu momentu pasiruošęs šokti jai padėti. Toliau matyti suaugusieji, kurie rūpes-

tingai stengiasi nepakliudyti mergaitei, nešančiai didžiulį kepalą. Jie susivaldo, kad nepaimtų jo iš mažosios rankų.

Patys mažiausieji vaikučiai pritaikytoje jiems aplinkoje dažnai parodo tokį nepaprastą miklumą bei tikslumą, atlikdami tam tikrus veiksmus, kad mes tiesiog kaip užburti negalime tuo atsistebėti.

Vertė A. Varnas

vardu Charles Paddock, kuris 1920 m., susitikęs lengvosios atletikos mokytoją, jam pareiškė: "Aš noriu būti Olimpinių žaidimų čempionu, o taip pat norėčiau tapti greičiausiu pasaulio bėgiku." — "Puiku, Charli", jam atsakė mokytojas, "tu gali tai pasiekti, jeigu tik nori. Tačiau vien tik troškimo čia nepakanka. Tu turi dirbti, mokėti susivaldyti, gyventi švariai ir pasitikėti Dievu. Didelis bėgikas turi gerai išlavinti kojas, tačiau, norint pasiekti kojų stiprumą, reikia pirmiau turėti stiprybę savo širdyje ir mintyse."

Ir nuostabu — Charles Paddock pasiekė tai, ko norėjo. Jis labai daug dirbo ir tapo Olimpinių žaidimų čempionu bei greičiausiuoju pasaulyje bėgiku. Bob Richards savo knygoje pažymi, kad jam niekada nėra tekę matyti kito panašaus bėgiko, kurio kojos greičiau judėtų už šio sportininko kojas. Paddock tapo visiems žinomu, ir daugelis grupių jį kviesdavo kalbėtoju. Kartą jis kalbėjo jaunuolių grupei ir aiškino, kiek žmogus gali pasiekti savo pasiryžimu ir kietu darbu. Kalbos pabaigoje jis apsidairė aplinkui ir pareiškė: "Gal būt, šiame kambaryje yra kitas Olimpiados čempionas, jeigu ne sporto srityje, tai bent savo paprastame gyvenime. Turiu pasakyti, jog yra svarbiau būti savo gyvenimo čempionu."

Po tos kalbos prie jo priėjo mažas negriukas ir pareiškė: "Pone Paddock, Jūs manyje kažką sužadinate. Aš norėčiau tapti Olimpiados čempionu." Paddock uždėjo ranką berniukui ant peties ir tarė: "Sūnau, tu gali juo tapti, jeigu tik to nori. Tačiau prie to turi pridėti tikrai sunkaus darbo ir nemaža pasitikėjimo Dievu." Ir iš tiesų atėjo diena, kai tas berniukas, vardu Jesse Owens, laimėjo ne vieną, bet keturis Olimpiados aukso medalius.

Vėliau jis taip pat buvo kviečiamas paskaitoms. Prisiminęs iš Paddock girdėtas mintis, dažnai jis ir savo jaunesiems klausytojams primindavo: "Aš esu tikras, kad šiame kambaryje yra mažiausia dar vienas Olimpiados čempionas, jeigu ne sporte, tai bent savo kasdieniniame gyvenime."

Kartą po tokios paskaitos priėjo liesas juodukas ir, pakratęs jo ranką, prašneko panašiais žodžiais, kaip kadaise Jesse Owens kalbėjo paskaitininkui Paddock. Owens jam dabar taip pat atsakė tais žodžiais, kuriuos buvo girdėjęs iš Paddock. Ir po kurio laiko tas vaikas, kurs vadinosi Harrison Dillard, pagerino paties Owens olimpinį rekordą.

Kiekvienas šių didžiųjų sportininkų turėjo nemaža kovoti, kol įvykdė savo užsimojimą ir užsipelnė malonumą, ateinantį drauge su to užsimojimo pasiekimu. Panašių pavyzdžių yra gana daug. Jie visi rodo, jog žymiaisiais žmonėmis, nežiūrint kokią sritį beimtumė, niekas negimsta, bet tampa po didelių pastangų. Jeigu žvelgsime į sporto sritį, tai pastebėsime, kad žymiųjų sportininkų sąrašė yra ir tokių asmenų, kurie savo jaunystėje buvo kankinami įvairių ligų, ir maža kas tikėjo, kad jie galėtų ko nors pasiekti. Tačiau, kaip jau iš minėtų pavyzdžių matėme, pasiryžimas viską nugalai. Beveik nėra tokio dalyko, kurio jaunas žmogus negalėtų pasiekti. Žinoma, čia reikia ne tik didelių pastangų, bet ir pasitikėjimo Aukščiausiąja Esybe, ką labai aiškiai pabrėžė ir minėtieji sportininkai.

■

Kiekvienas tvirtas pasiryžimas laimėti yra laimėjimo pradžia.

S. Šalkauskis

rūpimieji klausimai

MORMONAI

* * *

J. VENCKUS. S. J.

PRIEŠ keletą metų šiame žurnale esame rašę apie įvairias religines sekas. Pastebėjome, kad žmonės jomis labai domėjosi. Apie mormonus tada nieko nerašėme, nes mums atrodė, kad toji sekta nėra jau taip svarbi ir reikšminga. Bet pabuvus keletą metų Pietų Amerikoje, teko įsitikinti, kad mormonai yra labai judrūs, labai visuose kraštuose plečiasi ir daug žmonių į savo sektą įtraukia.

Tikrumoje mormonai nėra protestantiška sekta. Protestantai remiasi tik šv. Raštu, bet nepripažįsta pirmykštės apaštališkosios tradicijos, t. y. Kristaus perduoto mokslo gyvu žodžiu, kuris nėra užrašytas šv. Rašte. Mormonai be šv. Rašto turi ir kitą dieviškojo apreiškimo knygą, vadinamą "Mormonų knyga". Ši knyga jiems tiek reiškia kaip ir šv. Raštas. Tokios sekos kaip mormonai yra vadinamos charismatiškomis arba Sekminių sektomis (Charismatic and Pentecostal sects or churches). Šie žodžiai reiškia, kad tų sektų nariai, o ypač jų steigėjai, gauna asmeniškai šv. Dvasios dovanas ir įkvėpimus: gali pranašauti, gauna kalbų dovaną, gali kitus ste-

buklingai gydyti — bendrai kalbant, kiekvienas sau priskiria tokias dovanas, kokias turėjo Kristus apaštalai. Tokias aukštas ir svarbias šv. Dvasios privilegijas turėdami, žinoma, jie save skaito aukštesniais už kitus krikščionis. Jų sektų pavadinimai rodo dideles pretenzijas. Mormonai savo bendruomenę oficialiai vadina "Church of Jesus Christ of Latter Day Saints" (Paskutinės Dienos Šventųjų Jėzaus Kristaus Bažnyčia). Jie visi save vadina šventaisiais, o visus kitus, kurie nėra mormonai, vadina pagonimis (gentiles).

Mormonų sekos steigėjas

Šią sektą įsteigė Joseph Smith, gimęs Sharon, Windsor County, Vermont, 1805 m. gruodžio mėn. 23 dieną. Jis buvo bemokslis ūkininkas, labai nemėgęs ūkio darbų. Sakoma, kad jis, dar vaikas būdamas, norėjęs stebuklingų akmenukų (peep stones) pagalba atrasti žemėje kažkieno paslėptus didelius turtus. Mormonai sako, kad jį ir angelai aplankydavę. J. Smith pats sako, kad 1820 m., jam bedirbant ūkyje netoli Manchester, N. Y., pasirodęs angelas ir pataręs nesidėti prie jokios

sektos nei prie jokios bažnyčios, nes jos visos esančios blogos ir sugadintos. Po trejų laukimo ir maldos metų, 1823 m. rugsėjo mėn. 21 d., vėl jam pasirodė angelas, kurio vardas buvo Moroni, ir pranešė, kad jis atrasiąs aukso plokšteles su "amžinosios evangelijos pilnybe". Ir angelas jam parodė, kur kasti. Tai buvę Cumorah kalnelyje, keturios mylios nuo Palmyra, N. Y. Ir iš tiesų (kitaip juk ir negalėjo būti, jeigu angelas pasakė), jis bekasdamas užtikio dėžę, kurioje rado aukso plokšteles. To rašto jis negalėjęs išskaityti, nes viskas buvo surašyta "reformuota Egipto kalba". Bet gerasis angelas ir čia jam pasitarnavo — jis parodė stebuklingus akinius, kurių pagalba J. Smith lengvai galėjo perskaityti tų auksinių plokštelių raštą. Kadangi J. Smith nemokėjo rašyti, todėl naudojosi sekretoriais, kurių svarbiausias buvęs mokytojas Oliver Cowdery. J. Smith, sėdėdamas už uždangos, savo sekretoriui diktavo auksinių plokštelių žodžius. Ir iš to buvo sudaryta "Mormonų knyga", kuri jiems yra dieviškasis apreiškimas.

Mormonų knyga

Važiuojant į Pietų Ameriką, teko šią knygą gauti iš mormonų misijonierių. Įdomu, kas toje knygoje parašyta. Pirmiausia kyla klausimas, kodėl J. Smith už uždangos skaitė tas auksines plokšteles, kodėl jis nenorėjo, kad sekretoriai matytų jį skaitant, o tik girdėtų jo žodžius. J. Smith jau ketverius metus žinojo esant tą dėžę su plokštelėmis, bet angelas jam vis neleidęs išimti tų plokštelių iš dėžės. Dažnai jis tą dėžę lankęs ketverius metus, kol pagaliau 1827 m. turėjęs tas plokšteles savo rankose. Žmonės sužinojo, kad Smith radęs plokšteles ir norėjo jas pamatyti, bet Smith niekam nenorėjęs jų rodyti.

Kad išvengtų minios spaudimo, jis pabėgo į Armony, Pa., kur buvo jo žmonos Emma Hale namai. Ten jis vertė mormonų knygą iš "reformuotos Egipto kalbos" į anglų kalbą. Tai buvo apie 1829 metus. Tais pačiais metais jam ir jo sekretoriui Cowdery pasirodęs šv. Jonas Krikštytojas ir abiem suteikęs Aarono kunigystę. Aaronas buvo Mozės brolis, kuris ėjo kunigo pareigas žydų kelionės metu iš Egipto nelaisvės. Smith ir Cowdery vienas kitą pakrikštijo Susquehanna upėje. Vėliau jiems pasirodė apaštalai Petras, Jokūbas ir Jonas, kurie jiems abiem suteikė aukštesnės rūšies Melkizedeko kunigystę.

Paties Smith "Trumpa Istorija" paduoda tų dviejų kunigysčių konsekracijos labai skambias formules. Viskas vyksta Mesijaus vardu, dalyvaujant dangaus angelams. Tiems naujiems kunigams suteikiamos didžiausios galios teikti sakramentus, o Melkizedeko kunigystė duoda abiem teisę įsteigti bažnyčią. Jie gauna didžiausias šv. Dvasios dovanas, gali leisti įsakymus ir gauna visą dievišką palaiminimą.

1830 m. balandžio mėn. 6 d. buvo įruošta mažutė bažnytelė Fayette, N. Y., ir nuo tos dienos mormonai skaitosi jau viešai įsteigti. Pirmųjų pamaldų metu J. Smith gauna dievišką apreiškimą, kad jis yra pranašas ir Kristus apaštalas. Jis valdo naująją bažnyčią ir vis sakosi gaunąs iš Dievo naujų ir naujų apreiškimų. 1843 m. jis paskelbė, kad šventieji gali praktikuoti poligamiją arba daugpatystę. Pradžioje jis neleido daugpatystės, bet paskui sakosi gavęs iš Dievo apreiškimą, kad šventieji gali turėti daug žmonių. Ne visi "šventieji" tam pritarė. Kai kurie tam priešinosi, dėl to buvo ekskomunikuoti. Įdomu, dėl ko buvo įvesta daugpatystė. Mormonai sako, kad toks bu-

vęs Dievo apreiškimas. Tačiau kiti ieško tikslesnių priežasčių. Kai kas mano, kad šios bažnyčios steigėjai turėjo didelį patraukimą prie moterų. Kiti mano, kad jų sektoje buvo daug daugiau moterų negu vyrų, todėl Smith patarė turtingesniesiems nariams vesti po kelias žmonas. Be abejo, mormonams rūpėjo greitai padidinti savo narių skaičių, kad galėtų greičiau užvaldyti dykumos žemes dabartinėje Utah valstybėje.

Mormonų knygos apreiškimai

Knyga yra išversta iš auksinių plokštelių, kurios vėliau dingo. Kaip gaila! Kaip būtų įdomu dabar jas pamatyti! Knygoje aprašoma, kad 600 metais prieš Kristų, pranašo Jeremijo laikais, dalis žydų, vedama pranašo Lehi, kurio vardo šv. Raštas nemini, paliko Palestiną ir iškeliavo į svetimus kraštus. Jie susirinko prie Arabijos jūros, pasistatė laivą, apsirūpino maistu ir išplaukė į vandenyną. Po ilgos kelionės pagaliau pasiekė Amerikos kontinentą. Tikslī vieta nežinoma, kur jie išlipė. Čia jie pradėjo daugintis ir pasidalino į dvi grupes. Vienai grupei vadovavo Nephi, o kitai Laman, abudu pranašo Lehi sūnūs. Pagaliau iš tų grupių išsivystė dvi atskiros tautos: nephitai ir lamanitai. Nephitai vystėsi labai gražiai: įsigijo turtų, statė miestus, sukūrė kultūrą. Lamanitai išsigimė, virto Dievo apleista tauta, pradėjo vaikščioti nuogi, patamsėjo jų kūno spalva, jie visiškai užmiršo savo tėvų tikėjimą. Jie tapo laukiniais žmonėmis — indėnais. Tai tokiu būdu atsiradę Amerikos indėnai. Tarp tų dviejų tautų kilo karas. Laimėjo lamanitai, o kultūringoji nephitų tauta tapo nugalėta ir sunaikinta. Tai įvykė 421 m. po Kristaus gimimo. Mūšis vykęs netoli dabartinio New Yorko. Nugalėtas

nephitų generolas ir pranašas Mormon surašęs tų dviejų tautų istoriją auksinėse plokštelėse ir liepęs jas įkasti toje vietoje, kur dabar yra Palmyra, N. Y. Mormono sūnus Moroni pridėjo dar vieną knygą apie Jareditus, kilusius iš Jaredo, kuris su savo broliu išvyko tada, kai prie Babelio bokšto susimaišė kalbos. Jiems pasisekė atvykti į Ameriką ir sukurti tautą, kuri vėliau išnyko. Knygoje taip pat aprašoma, kad prisikėlęs Kristus buvo pasirodęs nephitams ir net buvo parinkęs 12 apaštalų ir įsteigęs Bažnyčią.

Istorikai stengiasi sužinoti, kaip galėjo tokia istorija atsirasti ir iš kur yra paimitos visos tos žinios apie Amerikos tautas. Atrodo, kad visos tos žinios remiasi Salomono Spaulding romanu, kurį jis buvo parašęs ir įteikęs spaustuvei, bet romanas dingęs ir atsiradęs Sidney Rigdon rankose. S. Rigdon buvo nusivylęs baptistų pastorius, jis nesutiko su A. Campbell, kuris įsteigė savo sektą. Tą pat norėjo padaryti ir Rigdon, susitaręs su J. Smith ir paduodamas Mormonų knygai medžiagą.

Mormonų sektos organizacija

Po pirmosios bažnyčios įkūrimo Fayette miestelyje, kitais metais mormonai nuvyko į Kirtland, Ohio, kur Rigdon buvo pastorius. Čia mormonai sukūrė savo koloniją ir pradėjo steigti bažnyčią. Smith turėjo tam tikrų nesklaidumų su savo banku, todėl, bijodami teismo, abudu su Rigdon pabėgo. Mormonai persikėlė į Missouri ir ten sukūrė savo bendruomenę. Čia neturėjo būti nei vargšų, nei turtuolių: kas turėjo bent kiek daugiau turto, turėjo atiduoti bažnyčiai. Tai buvo tam tikros rūšies komunizmas. Illinois valstybėje jie įsteigė mormonų miestą su

gražia bažnyčia ir jį pavadino Nauvoo vardu. Jie labai pradėjo rūpintis misijomis: siuntė savo misijonierius į Angliją, Kanadą ir Ramiojo Vandenyno salas. Vietiniai žmonės, kurie prie jų neprisidėjo, šių atėjūnų mormonų labai nekentė. Visi piktindavosi, matydami mormonus, turinčius daug žmonių. Mormonai taip pat vengė draugauti su vietiniais žmonėmis, laikydami save aukštesniais. Greit praturtėję, jie sukeldavo kitų žmonių pavydą. Vietiniai pradėjo juos užpuldinėti ir skusti valdžiai dėl jų ištvirkavimo ir fanatizmo. Be abejo, prie to prisidėjo ir spauda, todėl Smith įsakė savo sekėjams sudaužyti spaustuvės mašinas.

Illinois valstybės gubernatorius Ford paprašė, kad Smith atvyktų pasiteisinti dėl tų visų apkaltinimų. Smith pradžioje nenorėjo judintis iš Nauvoo, bijodamas užpuolimų. Gubernatorius prižadėjo apsaugą. Tada Smith su savo broliu ir kitais mormonais nuvyko pas gubernatorių. Ten jie buvo pasodinti į kalėjimą. Minios vyrai, susiorganizavę ir užsidėję juodas kaukes, užpuolė kalėjimą ir nušovė Smith bei jo brolių Hiram, o kitus sužeidė. Taip 1844 m. birželio mėn. 27 d. žuvo mormonų steigėjas, tebūdamas 39 metų amžiaus.

Brigham Young (1801 - 1877)

Kalbant apie mormonus, reikia paminėti ir Brigham Young, turėjusį didelės įtakos šioje sektoje, ypač po Smith mirties. Young buvo paprastas stalius. Jau būdamas suaugęs vyras, gavo į rankas Mormonų knygą. Beskaitydamas tuoj įtikėjo visais keistais J. Smith apreiškimais. Young, matydamas, kad visur mormonus persekioja, nutarė juos vesti į Vakarus, kurie tada dar nebuvo apgyventi. Jo šūkis buvo: "Kuo toliau nuo krikščionių

ir nuo Jungtinių Valstybių!" Pirmieji paliko Nauvoo 12 apaštalų, vyriausioji taryba ir apie 400 šeimų. Jie išvyko 1846 m. žiemą. Toji masinė kelionė visiems darė didelį įspūdį, jie iškeliavo kaip kankiniai. Kita jų didelė dalis išsirengė į kelionę ateinančiais metais. Jie apsigyveno Great Salt Lake slėniuose. Toji teritorija tada priklausė Meksikai, bet po karo su Meksika ją paėmė Jungtinės Valstybės. Mormonai čia jau buvo sukūrę gražias sodybas su savo administracija ir mokyklomis. Tai buvo lyg atskira mormonų valstybė. Jie čia viešai praktikavo poligamiją. Young, mormonų vadas ir pranašas, mirdamas paliko savo 12 našlių ir 47 vaikams du milijonu dolerių. Kitas mormonų vadas Heber Kimball turėjo 45 žmonas.

Amerikos valdžia pradėjo kovą prieš mormonų poligamiją. 1862 m. Lincoln pasirašė įstatymą, kuriuo buvo smerkiama naujai užkariautos teritorijos poligamija. Prezidentas Garfield pasakė: "Mormonų bažnyčia, pripažindama daugpatystę, ne tik įžeidžia žmonijos moralinį jausmą, bet taip pat neleidžia tvarkingai administruoti krašto". 1882 m. buvo išleistas įstatymas (Edmonds Law), griežtai draudžias poligamiją. Mormonai padavė skundą, kad įstatymas esąs prieš konstituciją. Vyriausiasis Tribunolas 1890 m. nusprendė, kad tas įstatymas nėra prieš konstituciją.

Oficialiai mormonai nusileido prieš valstybės įstatymą, bet labai nenoromis, sakydami, kad tasai įstatymas yra prieš religinę laisvę. Laikas nuo laiko vis paašškėja, kad kai kurie mormonai ir toliau laikosi daugpatystės. Net kai kurie jų, išrinkti atstovais į Kongresą, buvo atmesti, nes buvo įrodyta, kad jie turėjo daug žmonių. Tas apreiškimas, kad mormonams yra

A. Varnas
Keliukas
į sodybą

leista turėti daug pačių, dar ir dabar yra įrašytas jų knygoje, vardu "Doctrine and Covenants". Jie tuo nori parodyti, jog savo širdyje nuo poligamijos neatsisako, ir jeigu nebūtų tokių griežtų valstybės įstatymų, jie vėl prie jos grįžtų. Dar ne taip seniai policija užtiko Arizonoje apie 400 mormonų, praktikuojančių daugpatystę.

Mormonų tikėjimas

Skaitant žymesnių mormonų išsireiškimus, nėra aišku, ar jie visi tiki vieną Dievą. Konrad Algermissen (Christian Denominations, trans. by Joseph Grunder, St. Louis, B. Herder, 1953, p. 870) rašo apie mormonus: "Mormonų mokslas yra primityvus politeizmas, pagrįstas materializmu ir seksualine mistika. Tiesa, jų raštuose gali rasti ir tipiškus protestantiškų išsireiškimų apie Jėzų Kristų Išganytoją, bet rasi ir tokių keistų išsireiškimų, kuriuos dažnai vartodavo jų vadas Young: "Kas Dievas buvo kadaise, mes esame dabar; kas Dievas yra da-

bar, mes tapsime". Tad būtų išvada, jog mormonai pavirs į Dievą, ypač tie, kurie laikosi mormonų taisyklių, liečiančių amžiną moterystę — "marriage for time and eternity".

Mormonai tiki sielų preegzistenciją, tai reiškia, kad visų žmonių sielos jau yra iš anksto sutvertos. Pasaulis tęsis tol, kol visos sielos pereis per kūnus. Mormonai moko, kad visi bus išganyti, gal išskiriant tik vieną kitą. Bus duota proga pasitaisyti ir tiems, kuriems pirmą kartą nepasisėkė. Kad tai būtų įmanoma, jie sugalvojo visokias priemones, pvz. kurie mirė be krikšto, gali skaitytis apkrikštyti, jeigu gyvieji krikštijasi jų vardu. Mormonas gali iki 30 kartų per dieną už kitus krikštytis, tiek už gyvus, tiek už mirusius. Mormonų prezidentas Woodruff krikštijosi už tuos, kurie pasirašė Jungtinių Valstybių nepriklausomybės aktą. Krikštai už kitus yra leidžiami tik jų šventykloje. Mormonai krikštija panėrimu viso žmogaus į vandenį. Sa-

vo vaikus jie krikštija sulaukusius 8 m. amžiaus.

Mormonai praktikuoja dvi moterystės rūšis: viena yra skirta tik šiam gyvenimui, po vieno mirties šios moterystės ryšys išyra; kita moterystė (for time and eternity) yra ir šiam ir amžinam gyvenimui. Ši moterystė yra sudaroma jų šventyklose su ypatingomis ceremonijomis ir slaptomis apeigomis, kurių nemormonai negali matyti. Žmonės, kurie tokias moterystes sukuria, po mirties tampa toki, kaip pats Dievas.

Ypatingas sektos charakteris

Mormonai yra labai panašūs į mahometonus, pasižyminčius religiniu fanatizmu. Taip pat yra panašūs ir į masonus. Smith ir Young buvo masonai, bet vėliau tapo pašalininti iš ložės. Mormonai turi visokių ceremonijų: simboliškus apsiplovimus, pasitepimus aliejais, turi savo specialų rūbą su įvairiais simboliais. Tuo rūbu apvilkti jie yra ir laidojami. Jie prižada užlaikyti savo religijos paslaptis ir niekad jos neišduoti kitiems. Jeigu išduotų, tai pasižada prisiimti bausmę, kad jų broliai gali nukirsti koją, išimti vidurius, išplėsti širdį. Atskiros šventyklos dalys, per kurias yra pervedamas naujas mormonas, yra vadinamos įvairiais simboliškais vardais: Creation Room, Garden of Eden, World Room, Terrestrial Kingdom and Celestial Kingdom. Kiekvienas mormonas save vadina šventuoju, jis turi visas dvasines dovanas: gydymo, kalbų, pranašystės, bendravimo su kito pasaulio dvasiomis.

Mormonai riša visus savo tikinčiųjų reikalus: socialinius, ekonominius, auklėjimo. Jie steigia savo universitetus, turi atskiras organizacijas vy-

rams, moterims ir vaikams. Mormonai surenka milijoninius kapitalus savo darbams bei misijoms. Kiekvieno tikro mormono idealas — važiuoti į tolimus kraštus skleisti mormonų tikėjimo. Bent dalį kelionės turi patys apsimokėti. Iš Utah valstybės kasmet išvažiuoja apie 4000 misijonierių į svetimus kraštus. Jie važiuoja poromis, dažnai vos tik susituokę. Tie jauni misijonieriai, kartais dar mokslo nebaję studentai, pertraukia savo studijas ir važiuoja į tolimas misijas. Jie patys turi tam tikslui pasirinkti pinigų. Jie pasirašo kurios nors šalies kalba pamokslą, išmoksta jį mintinai ir eina nuo durų prie durų, jį kartodami. Ir mes, katalikai, galėtume iš jų pasimokyti, pažvelgdami į savo sąžinę, ar pakankamai rūpinamės misijomis.

Baigdamas noriu priminti istorišką faktą, įvykusį 1857 m., apie kurį dažnai yra kalbama. Tuo metu daug žmonių keliaudavo iš Rytų į Vakarus. Tada Kalifornija buvo garsi savo auksu. Viena tokia kolonistų grupė iš 120 asmenų paprašė mormonų leidimo eiti per jų teritoriją. Jiems buvo pažadėta apsauga ir laisva kelionė, jeigu savo ginklus atiduos mormonų vyskupui John D. Lee. Kolonistai atidavė ginklus. Tačiau, jiems einant mormonų teritorija, vyskupas saviesiems pasakė: "Atlikite savo pareigą, vyrai!" Mormonai tuoj puolė beginklius žmones ir išskerdė visus vyrus ir moteris, o vaikus pasiėmė sau. Tai buvo tikrai šiurpus įvykis. Po 20 metų D. Lee valdžios buvo atrastas kaltas ir nuteistas mirti. Mirties bausmė buvo įvykdyta. Ir po teismo liko neaišku, kokį vaidmenį tame skaudžiam įvykyje vaidino jų vadas Young. Sunku tikėti, kad tokio žiaurais žygio būtų ėmėsis koks nors asmuo be savo viršininko žinios ir sutikimo.

GERBIAMASIS Redaktoriau,

Jau eilė metų su pasigėrėjimu skaitau Jūsų redaguojamą žurnalą. Pareikšdamas šia proga dėkingumą, noriu iškelti vieną klausimą, į kurį aš pats nesurandu atsakymo. Šv. Rašte, Apaštalų Darbų skyriuje, yra du vienas kitam priešingi sakiniai, kurių, mano manymu, Šv. Dvasios įkvėpame veikale neturėtų būti. Atpasakojant Sauliaus kelionę į Damaską, rašoma: "Tie vyrai, kurie jį lydėjo, stovėjo nustebę; jie, tiesa, girdėjo balsą, bet nieko nematė" (Apd. 9, 7). Kitoje vietoje apie tą įvykį taip šv. Povilas kalba: "Buvusieji su manimi šviesą, tiesa, matė, bet negirdėjo balso to, kuris su manimi kalbėjo" (Apd. 22, 9). Patikrinau kitų kalbų vertimus. Visur tas pat. Reiškia, čia ne arkiv. J. Skvirecko vertimo klaida, bet pačios Vulgatos netikslumas. Labai prašyčiau man šį klausimą paaiškinti.

Pr. P.

Mielasis,

Labai yra girtinas Jūsų rūpestingas šv. Rašto skaitymas ir stengimasis pašalinti kilusius neaiškumus. Deja, yra nemaža žmonių, kurie panašiais atvejais visai nesirūpina išsiaiškinti kilusių nesuprantamų klausimų, bet labai paprastai nusprendžia, kad šv. Raštas nėra patikimas tikėjimo šaltinis. Tokiu būdu neretai susvyruoja ir visas jų tikėjimas. Iš to taip pat aišku, dėl ko Bažnyčia draudžia paprastiesiems tikintiesiems skaityti tuos šv. Rašto vertimus, kurie nėra jos patvirtinti ir kuriuose nėra sunkesnių šv. Rašto vietų paaiškinimo. Nors šv. Raštas yra skir-

tas visiems žmonėms ir parašytas paprasta kalba, tačiau nereikia užmiršti, kad jis buvo rašytas senosiomis hebrajų ir graikų kalbomis tais laikais, kai žmonių papročiai buvo skirtingi nuo dabartinių. Todėl, norint gerai šv. Raštą suprasti, reikia nemažo išsilavinimo tiek kalbos, tiek istorijos srityje. Net ir tie, kuriems šio išsilavinimo netrūksta, versdami šv. Raštą į modernias kalbas, kartais nepajėgia visko taip išreikšti, kad kiekvienam skaitančiam būtų aišku, kas originaliame tekste norėta pasakyti.

Panašios neaiškumo priežastys yra ir Jūsų minėtame tekste. Ir kitoje vietoje yra kalbama apie tą patį dalyką, norint išreikšti mintį, kad Sauliaus palydovai girdėjo kažkokią žmogaus balsą, bet nesuprato sakomų žodžių; taip pat jie matė šviesą, bet nematė kalbėjusio žmogaus. Ir vienoje, ir kitoje vietoje yra kalbama apie tą patį dalyką ir norima išreikšti tą pačią mintį, bet yra vartojama šiek tiek skirtinga graikų kalbos sakinio konstrukcija, todėl kai kurie šv. Rašto vertėjai, versdami šias dvi vietas per daug pažodžiui, nepakankamai aiškiai išreiškė pagrindinę mintį. Ypač tai sakytina apie lietuvišką vertimą, kuris galėjo būti aiškesnis. Arkiv. Skvirecko vertime pasakyta: "Nieko nematė". Lotyniškame vertime yra: "Neminem videntes". Tad nesakoma "nihil", bet "neminem". Anglų kalboje neverčiama žodžiu "nothing", bet "no one"; vokiečių kalboje — ne "nichts", bet "niemand". Taigi, toje šv. Rašto vietoje norėta pasakyti ne tai, kad Sauliaus palydovai *absoliučiai nieko nematė*, bet tai, kad jie nematė *jokio asmens*.

Panašiai, ir kalbant apie balsą, norėta pasakyti, kad jie girdėjo žmogišką balsą, bet ne taip aiškiai, kad galėtų atskirti žodžius ir juos suprasti.

PROBLEMAS, ATĖJUS Į BAŽNYČIA

Viena ponia parašė redakcijai ilgą laišką, kuriame išdėsto įvairias jai kylančias problemas, atėjus į bažnyčią. Ištiesai nespausdinsime to ilgo laiško, tik trumpai paminėsime jame iškeltus klausimus.

1. Poniai neaišku, dėl ko kunigai čia, Amerikoje, taip ragina žmones dažnai eiti išpažinties ir Komunijos. Jie net bara tuos asmenis, kurie eina išpažinties tik vieną kartą metuose, bet ji dar atsimenanti, kad, maža būdama, mokėsi katekizmo, kuriame buvo parašyta, kad reikia eiti išpažinties ir Komunijos bent kartą metuose. Dauguma žmonių Lietuvoje taip darydavę ir jokių nemažonumų neturėdavę.

Mums atrodo, kad tiek Lietuvoje, tiek Amerikoje yra įvairių katalikų ir įvairių kunigų. Vieni katalikai eina išpažinties kas savaitė, kiti kas mėnesis, kiti kartą į metus, o pasitaiko ir tokių, kurie niekad neina. Taip pat yra ir įvairių kunigų: vieni pasitenkina tik tuo, ką penitentas pasako, o kiti dar paklausinėja ir duoda įvairių patarimų; vieni nieko nesako tiems, kurie tik kartą į metus eina išpažinties, o kiti jiems pataria eiti dažniau, arba kartais ir pabara, matydami žmogaus apsileidimą. Bažnyčios įsakymas liepia eiti išpažinties ir Komunijos bent kartą į metus Velykų laikotarpy. Tai jau yra pats mažiausias reikalavimas; jeigu kas ir jo neįvykdo, sunkiai nuskalsta prieš Bažnyčios įsakymą. Tačiau tai nereiškia, kad Bažnyčia jau yra visiškai patenkinta tais, kurie eina sakramentų tik kartą į metus. Jeigu žmogus tikrai supranta, ką reiškia gy-

venti pašvenčiamoje Dievo malonėje ir ką reiškia priimti Komuniją, tai jis stengsis kaip galima dažniau eiti Komunijos ir išpažinties. Tad kunigai tik atlieka savo pareigą, jeigu rūpinasi žmonių dvasine gerove ir jiems pataria dažniau eiti sakramentų. Kas eina tik kartą į metus išpažinties, yra labai sunku manyti, kad jis visą laiką gyventų pašvenčiamoje Dievo malonėje. O kas tik kartą į metus priima Komuniją, tai tikrai negali pasigirti Dievo meile.

2. Toliau toji ponia rašo, kad Lietuvoje Mišių metu paprastai žmonės klūpėdavo, o čia yra daroma nuolatinė gimnastika: stojama, sėdama, klaupinama.

Reikia žinoti, kad yra įvairių Mišių klausymo būdų. Niekas žmogaus neverčia vartoti vieną ar kitą būdą, kiekvienas gali pasirinkti tokį, kuris jam geriau patinka. Čia, Amerikoje, yra stengiamasi labiau prisitarti prie Mišių liturgijos ir aktyviau dalyvauti įvairiose Mišių dalyse. Pvz. Evangeliją mes pagerbiame atsistojimu, Konsekraciją atsiklaupimu. Sėdėjimas kai kuriose Mišių dalyse yra leidžiamas, kad žmonės nepavargtų, visą laiką klūpėdami ar stovėdami. Kai kam geriau patinka, jeigu yra vienodumas, jeigu visi žmonės stoja, klaupia, sėda. Kitiems labiau patinka laisvumas ir individualumas. Jeigu kas nori visų Mišių metu klūpėti, niekas, net ir Amerikoje, jam to nedraus.

3. Ponia stebisi, kad Amerikoje yra paprotys moterims eiti į bažnyčią pridengta galva, tačiau kai kurios moterys, prisidengę galvą, ateina labai iškirptomis sukniomis.

Prie šio ponios nusistebėjimo ir mes pilnai prisidedame.

4. Pagaliau ponia sakosi nesuprantanti, kaip bažnyčiose galima vartoti

iš filmų pasaulio

Dalė Koklytė

THE CRUCIBLE

Tarp šiais laikais Hollywoode statomų filmų sunku surasti gerą dramą, kuri ypatingai kuo nors pasižymėtų, tačiau iš Europos atvežti filmai dažnai tą trūkumą papildo.

"The Crucible" pagal J. P. Sartre knygą paruoštas filmas yra prancūzų gamybos. Tai drama, atkūrusi septynioliktojo šimtmečio puritonų gyvenimą Salem

po palaiminimo Švenč. Sakramentu tas čia taip įprastas maldas "Palaimintas Dievas". Ji mano, kad tai visiškai netinkama malda, juk kas gi Dievą palaimino? Pats Dievas juk yra visokių palaimos šaltinis!

Kai kuriose bažnyčiose vietoje "Palaimintas Dievas" sakoma "Garbinkime Dievą". Bet gal nei viena, nei kita forma lietuvių kalboje tiksliai neišreiškia to, kas suprantama, lotyniškai sakant "Benedictus Deus". Lotyniškai "benedictus" (palaimintas) reiškia maždaug tą patį, ką "sanctus" (šventas). Todėl tų maldų prasmė yra tokia: "Dievas yra šventas" arba: "Tebūna Dievo vardas mums šventas". Sutin-kame, kad tų maldų lietuviškas vertimas nėra aiškus ir tobulas, bet kartais yra sunku tiksliai išversti ką nors iš vienos kalbos į kitą.

miestelyje, Massachusetts valstybėje. Čia yra pagauti ir perduoti kasdienio gyvenimo žmogaus su žmogumi santykiai, kurie nesuprasti ir neteisingai interpretuoti žmogaus emocijų pasekmėje sukelia didžiausią katastrofą, sukrečiančią net ir tvirčiausius humanitarinius principus.

Veiksmas prasideda ūkininko John Proctor (Yves Montand) šeimoje, su kuriuo jų tarnaitė, jauna ir patraukli mergaitė, palaiko intymius santykius. Žmonai (Simone Signoret) juos užtikus, tarnaitė tampa išvaryta, bet išeidama prisiekia atkeršyti, prižadėdama "kraujo tvaną".

Isiutimo pagauta mergaitė ieško visokių priemonių kerštui. Šiam savo tikslui tuoj suranda gerą proga. Burtų paslaptin-gumu suintriguotas miestelio vaikų būrys, po vieno isteriško susibūrimo miške, sukelia tokią sensaciją, kad tuoj prasideda raganų ir velnių apsėdimo įtarinėjimai. Tuo greitai pasinaudoja du žmonės: tai miestelio protestantų kunigas, kuris, nusivylęs žmonių silpnybėmis ir apsileidimu, norėjo juos pagąsdinti inkvizicija, ir toji mergaitė, kuriai nušvito galimybė sudeginti savo konkurentę, kaip raganą, ant laužo.

Nereikėjo daug pastangų, kad masės persiimtų ta idėja ir pradėtų nekaltų žmonių, savo priešų, apkaltinimus nebūtais darbais. Vaikų isteriškas žaidimas "antgamiškais persekiojimais" tapo aukščiausiu teismu, terorizuojančiu visą apylinkę. Mergaitė, giliai paskendusį keršto

mintyse, nepastebėjo, kaip svarstyklės pamažu pradėjo svirti į kitą pusę, ištraukdamas ir jos pačios planus inkvizicijos teisman. Kai John Proctor, kurį ji norėjo laimėti, nužudydama jo žmoną, pats tapo apkaltintas raganium ir nuteistas mirti, ji visomis jėgomis stengiasi išprašyti jo paleidimo. Bet net ir jos klastingumo prisipažinimas jau nebesustabdo inkvizicijos nutarimų, nes jau per toli buvo nueita.

Proctor paskutiniu momentu susvyruoja mergaitės gundomas prisipažinti raganium ir išvengti bausmės. Tačiau, atėjus žmonai atsisveikinti, jis pamato dvasinį skirtumą tarp tų dviejų moterų ir nutaria mirti už teisybę, kurią atstovauja jo žmona. Paskutiniai filmo momentai truputį per daug melodramatiški ir simboliški. Proctor žmona, staiga pagauta nežemiškos stiprybės, apgina teisėją ir kunigą, pakorusius jos vyrą, atleidžia mergaitei už visas jos klastas bei blogus darbus ir, leidžiantis saulei, nuseka paskui savo vyro lavoną.

Yves Montand vaidyba gera, stipriai atvaizduojanti netašytą Proctor charakterį skurdžioje pirmųjų pionierių atmosferoje. Simone Signoret, jau anksčiau šiais metais pasirodžiusi filme "Room at the Top", vėl patvirtina savo sugebėjimus dramos vaidyboje, ši kartą atlikdama doros, šaltos puritonės moters vaidmenį.

Filmas suaugusiems patartinas pamatyti, nes tai viena geriausių šiais metais ekrane pasirodžiusių dramų — žmogaus nežmoniškumo žmogui portretas.

BELOVED INFIDEL

Hollywoodo žurnalistės Sheilah Graham autobiografija "Beloved Infidel" yra buvusi viena daugiausia perkamų biografinių knygų 1958 m. lapkričio mėnesi, tačiau pagal šį veikalą pastatytas filmas yra mėgintas kaip galima labiau pritaikyti publikos skoniui, paverčiant jį banaliu romansu.

Sheilah Graham (Deborah Kerr), agresyvi moteris, norėdama paslėpti savo paprastą praeitį, gyvena pačios susikurta

fantazija. Bet netikėtai tampa įvelta į draugystę paskutiniaisiais rašytojo F. Scott Fitzgerald (Gregory Peck) gyvenimo metais. Fitzgerald, kurį nuolatiniai nepasisekimai filmų repertuarų rašyme privedė prie girtuokliavimo, yra atvaizduotas kaip labai nelaimingas ir nesuprastas žmogus. Jo rūpesčiai dukters išauklėjimu ir savo žmona, esančia bepročių sanatorijoje, atrodo tik finansiniai. Tai visai ne kliudo jo draugystei su žurnaliste.

Žurnalistė pradeda abejoti draugystės verte, bet vis negali galutinai ištrūkti iš to romantiško ciniko, prieš savo norus itikėdama jo laikiniais pažadais. Deborah Kerr, nors ir labai gera artistė, vis dėlto neįstengia pilnai išijausti iš Sheilah Graham savarankišką charakterį. Gregory Peck jau geriau atvaizduoja Fitzgerald emociinius pergyvenimus: kartais jis atrodo vaikiškai nerūpestingas, o kartais terorizuojančiai baisus.

Menišku atžvilgiu filmas gerai ir gražiai pastatytas, lyg ir mėginant gražiais atspalviais ir vaizdais paslėpti tų dviejų asmenų gyvenimo paviršutiniškumą. Bendrai, romansas nepasisekęs ir nėra vertas tų išgarsėjusių artistų vardo.

TOO MANY CROOKS

Ši anglų statyta komedija suteikia sveiko juoko valandėlę. Filmas nepasižymi ypatinga intryga ar turiniu, bet situacijų pasirinkimu ir jų išnaudojimu. Turtingas biznierių, norėdamas išsisukti iš valstybinių mokesčių, laiko savo turtą raštinėje. Sužinojusi apie tai vagių gauja bando jį apiplėšti. Jų nesėkmingais bandymais ir yra užimama gera filmo dalis. Pagaliau turtuolio žmona, jo apvilta, susideda su vagimi ir visiškai ištuština vyro išdą. Tokiu būdu perėmus turtus į savo rankas, yra tikra vyro prisirišimu prie jos.

Veikalas yra gana fantastiškas ir jau iš anksto priverčias juoktis, laukiant nekaltą žmogaus reagavimo į jam paruoštą keblią situaciją. Norint smagiai praleisti laiką, filmas patartinas.

“LAIŠKU LIETUVIAMS” DEŠIMTMEČIO MINĖJIMAS įvyks Jau-
nimo Centre 1960 m. sausio mėn. 31 d., sekmadieni, 4 val. po pietų.

PROGRAMOJE:

V. Adamkavičiaus žodis,
“L. L.” konkurso premijų įteikimas,
Marija Bankevičienė — sopranas,
Blandyčių trio,
Nijolė Jankutė — poezijos skaitymas,
Nerija Linkevičiūtė — sopranas,
Mindaugas Mačiulis — piano,
Nerijus Paulionis — smuikas,
Velbasio baletu studija.

Akompanuoja prof. Vladas Jakubėnas ir Manigirdas Motekaitis.

Po programos — vaišės ir šokiai.

Labai nuoširdžiai kviečiame visus mūsų žurnalo gerbiamuo-
sius skaitytojus ir bičiulius šiame minėjime dalyvauti. “Laiškai
Lietuviams” jus lanko jau dešimt metų, tad prašome ir jus visus
jų šventės dieną atsilankyti, pabuvoti su jų leidėjais bei bendra-
darbiais ir pasigėrėti labai įvairia ir įdomia programa, kurią atliks
mūsų jaunosios meno jėgos.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Pranas Naujokaitis. ŠVIESOS MERGAITĖ. Lyrinė poema. Išleido
“Ateitis” 1959 m., 72 psl.

LIETUVIŲ SPORTO DEŠIMTMETIS Š. AMERIKOJE 1949-1959.
Redagavo E. Šulaitis. Šiame 60 psl. leidinyje yra trumpai apžvelgta
pirmojo dešimtmečio lietuvių sporto veikla Š. Amerikoje.

STUDENTŲ GAIRĖS, 1959 m., 1 nr. Studentijos žurnalas, leidžia-
mas Liet. Studentų Sąjungos 4 kartus metuose. Redakcija: R.
Punkris, T. Remeikis ir V. Skrupskelytė.

"LAIŠKAI LIETUVIAMS" • 2345 WEST 56TH STREET • CHICAGO 36, ILLINOIS

